

Suveränitet, veto och *erga omnes* - käppar i hjulet?

Ett studie av konflikten i Syrien utifrån
de lega lata, de lega ferenda, de lega interpretata.

Maria Eksmyr

Handledare: Linde Lindkvist
Teologiska högskolan Stockholm

Abstract

Seven long years of conflict in Syria with humanitarian catastrophe as consequence. The UN and the blocked Security Council, with the inability to address the deteriorating political and humanitarian situation in Syria, actualizes the former Secretary-General Kofi Annan's words before the General Assembly in 2000:

"... if humanitarian intervention is, indeed, an unacceptable assault on sovereignty, how should we respond to a Rwanda, to a Srebrenica - to gross and systematic violations of human rights that affect every prescription of our common humanity?"

From the Cold War until today, the UN system has failed to live up to the high expectations based on the fundamental principles of the Charter and international law, which can be attributed to the imbalance between the General Assembly and the Security Council, as well as within the Council between the five permanent members with individual veto and the chosen six.

The question is not new. The tension in power balance and decision-making in the UN has existed since the organization's formation. Interestingly in this context, the resolution *Uniting for Peace*, which was adopted in 1950, has as its starting point the unrestricted power of veto in relation to the General Assembly's responsibility for peace and security.

The resolutions *Responsibility to Protect* and *Uniting for Peace* become important and necessary for the understanding of the conflict in Syria, but also for a reform work motivated by humanitarian law. The meaning of the concepts of sovereignty, veto and *erga omnes* is therefore decisive in the balance between *de lege lata* and *de lege ferenda*, with can be clarified by *de lege interpretata*. This essay will try to make the connection between these concepts more intelligible.

Sovereignty, veto, *erga omnes* - spanner in the works?

A study of the conflict in Syria by
de lege lata, de lege ferenda, de lege interpretata.

Sovereignty; veto; *erga omnes*; Syria; *de lege interpretata*

Suveränitet; veto; *erga omnes*; Syrien; *de lege interpretata*

Innehållsförteckning

I Inledning	5
II Uppsatsens sammanhang	6
III Syfte, material och metod	6
1. Syfte och frågeformuleringar	6
2. Avgränsning och material	7
3. Metod	8
3.1. <i>De lege lata</i>	8
3.2. <i>De lege ferenda</i>	8
3.3. <i>De lege interpretata</i>	9
4. Disposition	9
IV Konflikten i Syrien	9
1. Bakgrund och konfliktens inledning	9
1.2. Inledande sanktioner	10
2. Syriens roll internationellt	11
3. Konfliktens utveckling - avgörande händelser	11
3.1. Kemiska vapen	13
4. Humanitär situation	13
V <i>De lege lata</i>	14
1. Internationell humanitär rätt	14
2. Genèvekonventionen IV	15
2.1. <i>Jus cogens</i>	15
2.2. Neutraliserade skyddszoner	15
2.3. Skydd av barn	16
2.4. Tilläggsprotokoll I och II	16
3. Förenta nationerna	16
3.1. Förenta nationernas stadga	16
3.2. Suveränitet	17
3.3. Generalförsamlingen - <i>erga omnes</i>	18
3.4. Säkerhetsrådet - veto	19
3.4.1. Vetorätten	19
3.4.2. Veto - Syrien	20
VI <i>De lege ferenda</i>	21
1. Principen om <i>Non-Intervention</i>	21

2. Resolutionen <i>Uniting for Peace</i>	21
2.1. Konflikten i Korea	21
2.2. Resolutionens bakgrund och resolutionsförslag	22
2.3. Resolutionen	22
2.4. Resolutionen som <i>de lege ferenda</i>	22
3. Resolutionen <i>Responsibility to Protect</i>	23
3.1. Folkmord i Rwanda och Srebrenica	23
3.2. Resolutionens bakgrund	24
3.2.1. <i>International Commission on Intervention and State Sovereignty</i> (<i>travaux préparatoires</i>)	24
3.3. Resolutionen	25
3.4. Resolutionen som <i>de lege ferenda</i>	26
VII <i>De lege interpretata</i>	27
1. Tolkning av konflikten i Syrien	27
1.1 Restriktiv tolkning - <i>de lege lata</i>	27
1.2 Permissiv tolkning - <i>de lege ferenda</i>	29
1.3 Icke-territoriell aggression	30
VIII Sammanfattning - paradoxen i sinnevärld och idévärld	30
1. Bakgrund - suveränitet	31
2. Konflikt - veto	31
3. Fred och säkerhet - <i>erga omnes</i>	31
IX Avslutande reflektion - Platons nya värld	32
Bibliografi	34
Appendix	38

I Inledning

Den 4 februari 2012, knappt ett år efter den första protesten i den arabiska våren, fick den humanitära situationen i Syrien internationell uppmärksamhet. Trovärdiga rapporter vittnade om att över 200 civila hade dödats av regeringsstyrkorna i Homs, och våldet fortsatte oupphörligt. Samma dag röstade 13 av 15 ledamöter i FN:s säkerhetsråd med stöd av Arabförbundet, om ett förslag till resolution. Resolutionen innebar att de syriska myndigheternas omfattande och grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna fördömdes med krav på upphörande av våld från båda sidor, samt en uppmaning till en rättvis och inkluderande syrisk ledd politisk process med syfte att finna lösning för det syriska folkets kritiska situation.

Vi vet att det inte blev vare sig en resolution eller ett upphörande av våld. Det var två veton som stoppade processen då, vilket upprepats under hela den pågående konflikten. Så sent som i mars 2018 uppvisades åter ett splittrat säkerhetsråd.

Sju långa år av konflikt och humanitär katastrof har pågått. FN och det blockerade säkerhetsrådets oförmåga att ta itu med den försämrade politiska och humanitära situationen i Syrien aktualiserar den tidigare generalsekreteraren Kofi Annans ord inför generalförsamlingen år 2000:

"...if humanitarian intervention is, indeed, an unacceptable assault on sovereignty, how should we respond to a Rwanda, to a Srebrenica – to gross and systematic violations of human rights that affect every precept of our common humanity?"¹

Dessa ord uttryckte med tydlighet det svek Annan upplevde FN gjort mot sitt fundamentala uppdrag att skydda civila i de brutala övergrepp och folkmord som skedde i konflikterna i Rwanda och Srebrenica. Men dessa konflikter är sorgligt nog raden av många sedan FN bildades. Eller, kanske rättare formulerat, trots?!

Från det kalla kriget fram till idag har FN-systemet inte lyckats leva upp till de höga förväntningar utifrån de grundläggande principerna i stadgan och folkrätten, vilket kan till väsentlig del tillskrivas obalansen mellan generalförsamlingen och säkerhetsrådet, samt inom rådet mellan de fem permanenta medlemmar med enskild vetorätt och de valda tio.

Annans ord fick dock effekt. Den kanadensiska regeringen tog initiativ att bilda *International Commission on Intervention and State Sovereignty* (ICISS) i september 2000, vilket resulterade i rapporten *The Responsibility to Protect* som presenterades året därpå i generalförsamlingen. Denna mottogs med blandad entusiasm, vilket resulterade i en reviderad version i konventionen *Responsibility to Protect* i generalförsamlingen år 2005. Revideringen handlade främst om tolkning av auktoritet och beslutsrätt mellan FN:s generalförsamling och säkerhetsrådets fem permanenta medlemmars veto.

Frågan är inte ny. Spänningen i maktbalans och beslutsrätt i FN har funnits sedan organisationens bildande. Intressant i detta sammanhang är resolutionen *Uniting for Peace* som antogs redan 1950, och har som utgångspunkt vetorättens oinskränkta makt i relation till generalförsamlingens ansvar för fred och säkerhet.

Resolutionerna *Responsibility to Protect* och *Uniting for Peace* blir viktiga och nödvändiga både för förståelsen av konflikten i Syrien, men också för ett reformarbete motiverat av humanitär rätt. Innebörden av begreppen suveränitet, veto och *erga omnes* blir därför avgörande i balansen mellan *de lege lata* och *de lege ferenda*, vilket blir tydligt i *de lege interpretata*. Denna uppsats ska försöka göra dessa samband mer begripliga.

---

¹ UN (2000b), *Millennium Report of the Secretary-General*.

II Uppsatsens sammanhang

"Människan kan förlora alla sina så kallade mänskliga rättigheter utan att förlora sin essentiella kvalité som människa, sin mänskliga värdighet. Endast förlusten av samhället i sig fördriver henne från mänskligheten".²

Denna uppsats har ett sammanhang i historiska och nutida diskussioner om humanitär internationell rätt, där begreppet suveränitet ofta fått en avgörande roll. Westfaliska freden 1648 anses vara en avgörande utgångspunkt för staters suveränitet och internationella relationer. Fokus i debatterna därefter har skiftat från mellanstatliga krig till nationella inbördeskrig och global kamp mot icke-territoriellt hot i terrorism. Samtidigt som europeiska stater öppnar för individers fria rörlighet bygger andra stater territoriella murar för att förhindra detta. Det gör att begreppet suveränitet är ett ständigt aktuellt tema i akademisk debatt och världspolitik.

Hit hör också diskussioner om individens rättigheter och vad ett medborgarskap innebär. Frågor som blev katalysator för revolutioners kamp för individens rättigheter i relation till staten under 1700-talet, inspirerat av bland andra filosoferna Kant och Rousseau, och juristen Francesco Mario Pagano. En fråga som även blev mycket aktuell efter andra världskriget och det folk mord som då skedde. Samtidigt väcks en ny fråga: Har stater ett gemensamt ansvar för vad som händer i och utanför en suverän stats gräns. Svaret blev 'ja det finns ett *erga omnes*' och FN bildas.

Debatten hur *erga omnes* skulle fungera ställdes på sin spets i hur maktbalansen mellan världens staters skulle stabiliseras. Lösningen blev en diplomatisk kompromiss: Ett säkerhetsråd med de allierade som fem permanenta medlemmar med en unik vetorätt, och en generalförsamling med avgränsad befogenhet beträffande ärenden som rör suveränitets-principen.

Parallellt med FN-stadgan blir FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter fundamentet i arbetet för fred och säkerhet. Intensiva diskussioner förs, där såväl öst som väst bidrar med klokhet. Man enas och definierar en människa utifrån rätten till liv, frihet och säkerhet (artikel 3), med motivering av "*All human beings are born free and equal in dignity and rights*" (artikel 1).

Tydligt i andra världskriget blir även att de som drabbas mest under kriget var civila, vilket aktualiserar ytterligare tillägg till Genèvekonventionerna. Ett viktigt steg för internationell humanitär rätt.

Bara få år efter FN:s bildande visade sig frågan om upprätthållande av fred, säkerhet och mänskliga rättigheter bli komplex. Diskussioner om ansvar för fred och säkerhet i relation till en stats suveränitet aktualiserade frågan om ansvarsbalansen mellan *erga omnes* och säkerhetsrådets *veto*, och hur mänskliga rättigheter i ett konflikttrabbat land upprätthålls. En diskussion som pågått och pågår än idag, såväl inom FN som av NGO:s, i akademiska debatter och media.

Behov av ett förtydligande av FN-stadgans *de lege lata*, dvs borde vara (*de lege ferenda*), kom att generera två viktiga resolutioner: *Uniting for Peace* och *Responsibility to Protect*. Denna uppsats har sin utgångspunkt i dessa diskussioner och har som syfte att försöka förstå konflikten i Syrien utifrån begreppen suveränitet, *erga omnes* och veto.

III Formalia

1. Syfte och frågeformuleringar

Den humanitära krisen i Syrien har inte undgått någon av oss. Miljoner syrier är på flykt både i sitt eget land och andra länder. Sverige har tagit emot en hel del av dessa utsatta medmänniskor. Syftet med denna uppsats är att försöka förstå vad som kan vara orsak till denna långa konflikt, och varför humanitär instans hindrats på olika sätt. Detta trots FN- stadgan och folkrätten.

---

² Arendt, 2017: 91.

Uppsatsen kommer därför att belysa strukturella dilemman i FN:s organisation, vilket påverkar maktfördelning, beslut och ansvar dels mellan generalförsamlingen och säkerhetsrådet, dels inom säkerhetsrådet mellan dess permanenta fem medlemmar och de övriga tio. Viktiga begrepp i sammanhanget blir därför staters suveränitet, veto och *erga omnes*.

Uppsatsen kommer att ta utgångspunkt i tre frågor:

- Suveränitet - hinder eller möjlighet?
- Vetorätt - bruk eller missbruk?
- Enas för fred och skyldighet att skydda - vems uppdrag?

Frågorna har till syfte att leda till något bättre förståelse av de processer som styrkt riktningen i denna långvariga humanitära katastrof i Syrien.

Det finns naturligtvis nyanser och bakomliggande avsikter i beslut som är oåtkomliga. Att göra anspråk på att ha enkla svar i en komplex värld, skulle vara naivt och orealistiskt.

Uppsatsens frågor och möjliga svar kan därför ses som ett verktyg att skapa en debatt om förhållandet mellan rättighet och skyldighet, nationellt och internationellt.

2. Avgränsning och material

Frågorna är stora och måste begränsas till nivå och omfång på denna uppsats. Därtill är kriget i Syrien komplext och har pågått längre än andra världskriget. Det innebär att det finns mycket som skulle kunna redovisas, men begränsas till kort bakgrund, avgörande händelser och humanitära konsekvenser - allt kort sammanfattat.

FN-stadgan och internationell rätt är omfångsrika dokument, vilket innebär att jag nödgas avgränsa dessa till valda delar som kan vara viktiga för förståelsen av hur konflikten i Syrien har tolkats. Hur dessa har tolkats kommer att belysas i uppsatsens sista del genom teorierna restriktiv och permisiv, vilka även de spänner över en stor variation men kommer att begränsas till huvuddrag för att underlätta förståelsen av tolkningsskillnader.

Viktiga internationella rättsdokument för uppsatsens syfte är FN-stadgan, IV Genevekonventionen, resolutionen *Uniting for Peace*, och doktrinen *Responsibility to Protect*. De kommer att presenteras kort utifrån valda delar som preambel, kapitel, artiklar samt tillägg särskilt relevanta för syfte och frågor i denna uppsats. De utgör även en grund till den analytiska delen i kapitel VIII.

FN:s arbetsmetod *Protection of Civilians* (POC) är även den relevant i detta sammanhang, men kommer endast att kort nämnas av utrymmesskäl.

Därtill är FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter förvisso ett mycket viktigt dokument både för IR och internationell humanitär rätt. Dock, kommer endast hänvisning till två essentiella artiklar, 3 och 5, att ske i analys och reflektioner, då de är *jus cogens*³. Motivering till detta är dels att deklarationen förutsätter fred i ett land, dels på grund av denna uppsats begränsade omfång.

För förståelsen av dessa rättskällors ändamål och syfte kommer jag även att använda *travaux préparatoires* och andra förberedande arbeten som finns tillgängliga, samt viss hänvisning till sedvanerätt.

Särskilt viktiga rättsfall som bidragit till upprättandet *Resolution Uniting for Peace* och *Responsibility to Protect* kommer att få utrymme, om än med begränsning.

Resolutionen *Responsibility to Protect* har skapat omfattande debatter utifrån konflikten i Syrien och en eventuell humanitär intervention. Uppsatsens begränsade omfång gör att denna viktiga fråga inte kommer att behandlas.

Andra viktiga internationella organ, som Arabic League, NATO, EU och Europarådet, kan anses vara viktiga aktörer i relation till komplexiteten i konfliktens utveckling i och utanför Syrien. Denna uppsats har ett tydligt fokus på FN, vilket motiverar att övriga internationella organ endast nämns i relevant sammanhang.

---

³ Se kap. V: 2.1 nedan.

Förutom rättskällor kommer internationella rapporter, artiklar och litteratur ge underlag för redogörelse, analys och diskussioner.

För att underlätta för läsaren finns ett Appendix med valda texter översatta av författaren, samt sammanställning av kemiska attacker i konflikten i Syrien.

3. Metod

Uppsatsen tar utgångspunkt i internationella rättsdokument för att förstå hur de tolkats och vilken tillämpning de fått i konflikten i Syrien. Dock är det så att den inbördes relationen mellan lag, tolkning och tillämpning är synnerligen komplex.

Uppsatsen kommer att utgå från rättsvetenskap där textanalys och kvalitativ metod blir ett verktyg för att redogöra för lag och sedan för resolutioner som förtydligar begreppen suveränitet, *erga omnes* och veto. Viktig bakgrund till analysen blir de olika *travaux préparatoires* som bidrar till förståelsen av resolutioner, tolkning och praxis.

Analysen kommer att ske utifrån ett rättsfilosofiskt grepp, där hur *de facto* lagen (*de lege lata*) och resolutionerna (*de lege ferenda*) tolkats (*de lege interpretata*) belyst av praxis. Två teoribildningar, restriktiv och permissiv, kommer att bli utgångspunkt i analysen. Detta för att försöka tydliggöra och förstå konflikten i Syrien i relation till begreppen suveränitet, *erga omnes* och veto.

Jag vill även poängtera att förhållandet mellan en suverän stat och *de lege lata* och *de lege ferenda* i detta sammanhang har ytterligare en dimension av komplexitet. Rättsdokumenten jag utgår från är inte juridiskt bindande för stater utan 'frivillig' norm/sed, vilket kommer att avspeglas i *de lege interpretata*.

3.1 De lege lata

Med *de lege lata* - lagen som den är - avser jag specifikt regelsystemen i kapitel V och i första hand att lyfta fram relevanta delar och belysa innebörden i dessa.⁴

Jag gör en distinktion mellan praktisk juridisk kunskap och akademisk, och följer därmed en traditionell juridisk metod⁵ som skiljer mellan beskrivning av det objektiva, *de lege lata*, och värdering genom den subjektiva tolkningen och praxis i *de lege ferenda* och *de lege interpretata*.

Syftet med detta är främst att få en grundförståelse till det juridiska innehållet, dess ändamål (teleologiska) och syfte i FN-stadgan, humanitär rätt, rapporter, resolutioner och konventioner (kap. V). Avsikten är att ge en så objektiv framställning som möjligt som god grund att stå på för att förstå de diametralt olika tolkningar av innebörd, praxis och konsekvens relaterade till händelserna i Syrien.

3.2 De lege ferenda

Med *de lege ferenda* - lagen som den borde vara - avser jag relevanta intressen som lagen ska tillgodose, hur uppnås det som åsyftas i lagen, samt hur hanteras hot mot rättssäkerheten inom regelsystemet. Här blir rättsdokumenten i kapitel VI utgångspunkt.⁶

Om *de lege lata* kan anses utgå från nationella och internationella rättssystem, så hämtar den *de lege ferenda* sina argument från teorier om hur lagens bör vara utifrån sed, värden och moral.⁷ I detta sammanhang kommer den essentiella kärnan ta utgångspunkt från ansvar (*responsibility*) och mänsklig värdighet (*dignity*).

Genom resolutionerna i kapitel VI kommer tolkningen av de juridiska dokumentens ändamål och syfte i kapitel V att tydliggöras, dvs vad de borde vara. Detta blir särskilt intressant, då

---

⁴ Lambertz, 2002: 266.

⁵ Svensson, 2014: 213.

⁶ Lambertz, 2002: 266; Hellner, 1975: 403-405.

⁷ Follesdal, 2009: 233-235.

rättsdokumenten i denna uppsats inte är juridiskt bindande utan frivillig norm, men genom *Uniting for Peace* och *Responsibility to Protect* stärks det teleologiska i *de lege lata*.

En enkel bild hur jag tänker mig förhållande mellan *de lege lata* och *de lege ferenda*, är Platons teori om förhållandet mellan en sinnevärld och en idévärld.

Sinnevärlden, motsvarar det vi uppfattar som verklig, i detta fall - vad lagens 'är'; medan lagens 'borde vara' motsvaras av idévärlden, den optimala rättvisan. Det råder alltså, som vi vet, en tydlig skillnad. Ett sätt att få dessa två världar att mötas skulle kunna vara *de lege interpretata*.

3.3 *De lege interpretata*

Med *de lege interpretata* - lagen som den har uttolkats - avser jag dels tolkning med praxis av *de lege lata* och *de lege ferenda* (kap. V och VI) som kommer att belysas utifrån konflikten i Syrien, dels de rättsfilosofiska diskussioner (kapitel VII) som åtföljt dem.⁸

Skillnad mellan hur lagen är och borde vara skapar ett mellan-rum. Jag tänker att det mellan-rummet är *de lege interpretata* - lagen som den har uttolkats, vilket innebär att rätten alltid blir en tolkning av det aktiva subjektet.⁹ I kapitel VII kommer en analys av den komplexitet som finns i begreppen suveränitet, veto och *erga omnes* med hänsyn till ett tolkande subjekt att tydliggöra detta. Analysen blir därmed ett sätt att fånga upp delar av en rättsfilosofisk diskussion utifrån restriktiv och permissive tolkning av nämnda begrepp, *Uniting for Peace* och *Responsibility to Protect* och konflikten i Syrien.

Avsikten med *de lege interpretata*, är att ge oss en något klarare bild av hur Syriens långvariga konflikt kan förstås i relation till internationell humanitär rätt och praxis, och om möjligt finna en väg där idévärld och sinnevärld skulle kunna mötas.

4. Disposition

Uppsatsens inledning speglar något av innehållet och viktiga ansatser. Den följs av en kort presentation av uppsatsens sammanhang i forskning och FN:s utveckling. Därefter presenteras syfte som tydliggör frågeformulering, samt uppsatsens avgränsning, källor och metod.

Det följs av en längre redogörelse för konflikten i Syrien, med start i bakgrund och därefter händelser som fått en avgörande betydelse och därefter en summerad bild av den humanitära situationen. Kapitel V behandlar *de lege lata* med FN-stadgan i centrum med presentation av viktiga begrepp som suveränitet, veto och *erga omnes*. Nästa kapitel ställer *Uniting for Peace* och *Responsibility to Protect* i fokus som *de lege ferenda*.

Kapitel VIII fångar upp kapitel VI och VII i en analys, *de lege interpretata*, och kommer att ta sats i tolkningsmodellerna restriktiv och permissiv. Uppsatsens sammanfattas genom att föra ihop de centra begreppen med uppsatsens de tre frågor: Suveränitet - hinder eller möjlighet?, Vetorätt - bruk eller missbruk?, samt Enas för fred och skyldighet att skydda - vems uppdrag?

Den avslutande reflektionen är författarens idé om Platons nya värld, och skulle kunna ses som en möjlig katalysator till fortsatta samtal om ansvar och skyldighet.

IV Konflikten i Syrien

1. Bakgrund och konfliktens inledning

Efter första världskriget blev Syrien franskt protektorat genom Sykes-Picot-avtalet. Frankrike, Storbritannien och Ryssland styckade upp det dåvarande Storsyrien. Fransmännen styrde landet i 25 års tid under ett mandat av Nationernas förbund (NF). Efter andra världskriget, år 1946 får Syrien sin självständighet.

⁸ Svensson, 2014: 213-215.

⁹ Svensson, 2014: 214.

Syrien har styrts av det socialistiska Baathpartiet och Assadfamiliens auktoritära regim sedan Hafez al-Assad tog makten i en militärkupp 1970. Han samlade all makt kring sig själv. När han dog år 2000 tog hans son, den nuvarande presidenten Bashar al-Assad, över.¹⁰

Assad-familjen tillhör en av Syriens många religiösa minoriteter alawiterna (10 procent), som är en gren ur shia-islam. Det kan förklara den syriska regimens nära band till Iran och Hizbollah i Libanon, vilka båda styrs utifrån shia-islam.

I Syrien finns även större grupper av kristna och kurder. Majoriteten av befolkningen tillhör emellertid sunni-islam.¹¹

Landet har styrts hårt, där media-censur, korruption, politiskt förtryck, inskränkta mänskliga rättigheter och tortyr länge varit en del av vardagen.¹²

Oroligheterna i Syrien inleddes i mars 2011 i och med att den arabiska våren nådde landet. En viktig inledande händelse, som fick stor internationell uppmärksamhet, var då den syriska polisen arresterade barn i staden Dar'ā, för att de hade skrivit regeringskritisk graffiti.¹³

Detta ledde till fredliga demonstrationer i flera städer. Demonstranter försökte uttrycka sitt missnöje mot den syriska regimen, den utbredda korruptionen, kränkningar mot mänskliga rättigheter och godtyckliga arresteringar. Protesterna slogs brutalt ned, vilket fick motståndet att sprida sig runt om i landet.¹⁴

I april eskalerar våldet då regimen börjar använda tunga militära vapen mot protesterande.

Enligt The Daily Telegram släppte Assad-regimen samtidigt extremistiska jihadister från fängelse. En medveten strategi för att omforma det fredliga upproret till ett våldsamt, vilket skulle ge regimen större legitimitet till brutalt våld.¹⁵ Ett dussintals ledamöter från Ba'th-partiet avgår som protest och kort därefter deserterar en grupp från den syriska armén och bildar *Free Syrian Army*, en oppositionsmilitär.¹⁶

Protesterna får ny intensitet i slutet av maj, då bilder på den lemlästade kroppen av Hamza Ali al-Khatib, en 13-årig pojke från Dar'ā, publiceras. Han torterades ihjäl i polisens häkte. Bilderna blir en stark symbol för regimens brutalitet.

Den 3 augusti fördömer FN:s säkerhetsråd den syriska regeringen för dess användning av våld mot demonstranter.¹⁷

Den 22 augusti, beslutar FN:s Human Rights Council (HRC) om en utredning av eventuella brott mot mänskligheten, efter en rapport från kommittéen (OHCHR) som uppskattar att över 2 200 civila har dödats av syriska säkerhetsstyrkor sedan mitten av mars.¹⁸

1.2 Inledande sanktioner

Ett splittrat säkerhetsråd gör att sanktioner och åtgärder genom FN blockeras. Europeiska unionen (EU) och USA inför resesanktioner samt fryser syriska tjänstemäns, inklusive Assads, tillgångar.¹⁹

---

¹⁰ MSB, Greek och Högbladh, 2016. *Syrien*.

¹¹ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*; Globalis, 2016. *Syrien*.

¹² MSB, Greek och Högbladh, 2016. *Syrien*; Globalis, 2016. *Syrien*.

¹³ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*.

¹⁴ Regeringskansliet, u. å. *Syrien*.

¹⁵ The Tower, 2015. *Daily Telegraph: Assad Helped Create ISIS and Keeps It In Power*. 12.08.15.

¹⁶ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*.

¹⁷ UNSC, S-16/1, S-17/1, S-18/1, 3 August 2011; UNGA A/RES/66/176, 3 August 2011.

¹⁸ UNHRC, S-17/1, 22 August 2011. *Situation of human rights in the Syrian Arab Republic*.

¹⁹ Globalis, 2016. *Syrien*.

I november 2011 utesluter Arabförbundet Syrien, samt inför även de sanktioner med reseförbud och fryser tillgångar kopplade till Assad-regimen. Det gör även Turkiet, som ansluter sig till Arabförbundets sanktioner.²⁰

2. Syriens roll internationellt

Syrien har en viktig strategisk betydelse för många länder, både i Mellanöstern och i övriga världen. Därtill har den religiösa skillnaden mellan länder av sunni-islam och shia-islam spelat en viktig roll i konflikten, och bidragit till att både regimen och oppositionen fått aktivt stöd från andra stater.²¹

Assad-regimen stöts ekonomiskt och med vapen av Iran och den libanesiska Hizbollah, som även sänt soldater för markstrider. Iran och Hizbollah är båda shia-muslimska. Vidare stöder Ryssland ekonomiskt, politiskt och militärt, eftersom Syrien är den enda kvarvarande allierade i Mellanöstern. Här finns även Rysslands enda militärbas i Medelhavet.²²

Oppositionen stöts framför allt av sunni-muslimska länder som Saudiarabien, Turkiet och Qatar ekonomiskt och med vapen. NATO-länder med ledda av USA har också stöttat oppositionen, främst i kampen med den jihadistiska rörelsen Islamiska Staten (IS). Dessa länder har dessutom en ansträngd relation till Iran.²³

Till den komplexa internationella situationen hör även de konflikter som utspelade sig på Krimhalvön²⁴, Turkiets nedskjutning av ryskt militärplan²⁵ samt relationen mellan Nordkorea (Kina) och USA.²⁶

3. Konflikten utveckling - avgörande händelser

Det är svårt att fastställa när den fredliga proteströrelse blev ett militärt uppror, men konflikten intensifierades **under hösten 2011** i strider mellan armén och oppositionen om specifika städer och stadsdelar. Brist på journalister och internationell närvaro gjorde det svårt för omvärlden att få tillförlitlig information om situationen.

Till en början strider Assad-regimen ensam mot ett antal olika rebellgrupper, men får snart internationellt stöd från Iran och Hizbollah.²⁷

När den Syriska armén angriper staden Homs **i början av år 2012**, ett oppositionsfäste, orsakar detta ett stort antal civila offer, och driver fram stora flyktingströmmar inom och utanför landet.²⁸ Syriens läge med flyktingar, strider och det stora antalet civila offer gör att The International Red Cross Committee (IRCC) klassificerar konflikten i Syrien som inbördeskrig, vilket innebär att stridande parter står inför internationell humanitär rätt och kan åtalas för krigsförbrytelser. Det blir också känt att Assad-regimen har kemiska vapen. Knappt ett halvår senare blir den första kemvapen attacken en verklighet i en stad nära Aleppo. Oppositionella anklagar regimen, men bevis uteblir.²⁹

Våren år 2013 får striden ett nytt fokus. En fundamentalistisk islamisk jihadist-grupp proklamerar den Islamiska Staten i Irak och Syrien (IS). IS intar Al-Raqqah och därifrån vidgas deras territoriella

---

²⁰ Globalis, 2016. *Syrien*.

²¹ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*; Globalis, 2016. *Syrien*.

²² EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*;

²³ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*; Globalis, 2016. *Syrien*.

²⁴ Ryssland annekterade Krimhalvön i Ukraina 2014, vilket innebar att förhållandet mellan NATO och Ryssland präglats av konflikt.

²⁵ Turkiet sköt ner ett ryskt stridsflygplan den 24 november 2015, och motiverade detta med att det ryska planet flugit över turkiskt luftrum, något Ryssland förnekar.

²⁶ Globalis, 2016. *Syrien*.

²⁷ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*; MSB, Greek och Högladh, 2016. *Syrien*.

²⁸ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*.

²⁹ Globalis, 2016. *Syrien*.

kontroll avsevärt. Brutala strider, etnisk rensning, förföljelse och tusentals flyktingar blir följn av IS krig. Det åtföljs av våldsam och provocerande propaganda, avrättning av västerländska hjälparbetare och journalister genom sociala medier, ett nytt 'vapen' i kriget. Det får USA att svara med luftangrepp i Irak.

IS betecknas internationellt som terroristgrupp och ett globalt hot och kommer att bekämpas de närmare åren av både oppositionella med allierade³⁰ och av Assad-regimen med allierade^{31, 32}

I augusti rapporteras om kemiska vapenattacker i Damaskus förorter. Amatörfilmer sprids och visar offer, varav många barn, som lider av andningsbesvär och konvulsioner, samt ett stort antal döda vuxna och barn utan synliga tecken på skada. Assad-regimen nekar ansvar och beskyller rebellstyrkor. En FN-rapport bekräftar att nervgasen sarin använts i stor skala i attackerna. Rapporten anger emellertid inte vilken sida som kan hållas ansvarig.³³

Under 2014 fortsätter strider mellan oppositionen och Assad-regimen, med tusentals civila offer, och 100.000-tals flyktingar till följd. Samtidigt utvidgar IS sin territoriella kontroll i Irak och norra Syrien, och utropar sig som Kalifat (suverän religiös stat) Tusentals civila offer och flyktingar till följd.³⁴

Våren 2015 intar de staden Palmyra, och förstör mycket av dess värdefulla kulturarv, vilket visas upp i sociala medier.

Detta år tar Ryssland en mer aktiv roll i konflikten genom att sända trupper och militär utrustning till Syrien. Det motiveras som en aktion i kampen mot IS, men det blev ganska snart uppenbart att det främst riktas mot regimkritiska oppositionella grupper. Den 30 september genomför Ryssland sina första luftangrepp i Syrien.³⁵

IS börjar utföra terroristattentat i andra länder, främst Europa³⁶.

FN får stridande parter till förhandling i Genève i början av 2016 och en vapenvila sluts mellan regimen, oppositionella i landet, USA och Ryssland, men i april bryter vapenvilan samman.³⁷

År 2016 trycks IS tillbaka. Assad-regimen, förstärkt av Hizbollah-soldater och ryskt luftstöd, återtar Palmyra samt området kring Dayr al-Zawr från IS. Den Kurdiska Syriska Demokratiska Styrkan (SDF, opposition) befriar Al-Raqqa.³⁸

Ryssland och Assad-regimen sätter nu fokus på den oppositionskontrollerade östra delen av Aleppo. Inga försök att undvika civila offer i kampen mot oppositionen. Våldet tar orimliga proportioner med klusterbomber och brandbomber direkt riktade mot civila, medicinska anläggningar, räddningsteam, och hjälparbetare.

Handlingar fördömdes av människorättsgrupper, men de tillåts fortsätta helt oemotsagda tills oppositionella i Aleppo drivits ut i december.³⁹

---

³⁰ Turkiet, Saudiarabien och syriska kunder, samt stöd av USA i Irak, senare även Frankrike och Storbritannien.

³¹ Iran, libanesiska Hizbollah, och Ryssland.

³² EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*.

³³ HRW, 2013, *Attacks on Ghouta*.

³⁴ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*; Globalis, 2016. *Syrien*.

³⁵ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*; Globalis, 2016. *Syrien*; MSB, Greek och Högladh, 2016.

³⁶ Frankrike drabbades av ett terrorattentat i Paris den 13 november 2015 som IS tar på sig, se Appendix. Frankrike tog initiativ till en gemensam militär upptrappning för att bekämpa terrorgruppen. Både Ryssland och NATO-länderna USA, Storbritannien och Tyskland deltar i gemensamma kamp. Storbritannien valde att delta i bombkampanjen mot IS i Syrien, Tysklands militära styrkor bistod utan direkt deltagande. CNN Library, 2018. *2015 Paris Terror Attacks Fast Facts*.

³⁷ Globalis, 2016. *Syrien*.

³⁸ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*.

³⁹ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*; GP, Olausson. "Kära världen, varför är du så tyst?" TT, 14.12.2014.

Den 4 april 2017 utför Assad-regimen en ny attack med kemiska vapen. Denna gång i Khan Sheikhun i nordvästra Syrien. 92 människor, varav över 30 barn, dödas av giftgas. En hemlig FN-utredning slår fast att det var nervgas med kemiska ämnet sarin som användes i attacken, samt uppger att det även finns säkra bevis att attacken utfördes av det syriska flygvapnet. Attacken kategoriseras som ett krigsbrott.⁴⁰ USA besvarar detta med att slå ut Shayrats, en regimkontrollerad flygvapenbas med dussintals kryssningsmissiler.⁴¹

Den 25 februari 2018 rapporteras om ytterligare en misstänkt attack med kemiska stridsmedel i östra Ghouta. En läkare uppger att offer och skadade visade tecken på att ha utsatts för klorgas.⁴²

Kort därefter, den 4 april, flyganfall och raketeld mot Douma. enligt rapport från. Oppositionella Syriska människorättsobservatoriet (SOHR) och flera hjälporganisationer i området hävdar att regimen använde kemiska vapen i attacken. Bilder sprids på sociala medier visar döda människor med fradga runt munnen.

Assad-regimen förnekar anklagelserna och anklagar oppositionen för att sprida falska uppgifter.⁴³

Fredagen den 27 april utför USA anfall med luftburna missiler. Missilerna har riktats mot tre anläggningar med kopplingar till kemvapen nära Homs enligt Pentagon.⁴⁴

Militärbaser med iransk koppling i Hama- och Aleppoprovinserna besköts med robotar, enligt statliga medier i Syrien. Minst 26 personer har dödat, enligt SOHR. Det är okänt vilket land eller vilken part som ligger bakom robotattacken. Israel anklagas. Den syriska militären ser attacken som en aggression från en av landets fiender.⁴⁵

3.1 Kemiska vapen

Före konflikten start hade Syrien ett av de största lagren i världen av kemiska vapen som innehöll bland annat senapsgas och sarin. År 2013 kom de första rapporterna att kemiska vapen använts mot civila.⁴⁶ Oppositionen och flera västländer menar på att det bara kunde ha genomförts en sådan attack av de syriska regeringsstyrkorna, medan Assad istället hävdar att det var oppositionsstyrkorna som låg bakom attacken.

Efter internationella påtryckningar gick Assad dock med på att ansluta sig till FN:s konvention mot kemiska vapen med löfte att göra sig av med landets alla kemiska vapen. I slutet av april 2014 meddelade organisationen *Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons* (OPCW) att 92,5% av Syriens kemiska vapen hade transporterats ut ur landet för att förstöras.⁴⁷

4. Humanitär situation

Det massiva våldet har utvecklats till ett krig som orsakat över 400 000 dödsoffer, och skapat stora flyktingströmmar. Man beräknar att 6,5 miljoner syrier är på flykt inom landet, och att över fem miljoner har flytt till andra länder. Antalet människor som har tvingats lämna sina hem i Syrien är det högsta i världen – över hälften av befolkningen.⁴⁸

---

⁴⁰ HRW, 2017. *Death by Chemicals*; SVT, 2017. *Syriska regimen ansvarig för sarinattack*; Utrikesministeriet, Finland, 2017. *Finland fördömer användningen av kemiska vapen i Syrien*.

⁴¹SVT, 2017. Grönlund m. fl. *Efter giftgasattacken – USA har avfyrat missiler mot Syrien*. TT, 07.04.2017.

⁴² GP, 2018, Abdulrahman. *Många döda i misstänkt kemvapenattack*.

⁴³ EB, 2018. *Syrian Civil War. Syrian History*;

⁴⁴ Ett forskningscenter i närheten av Damaskus, ett misstänkt lagringsutrymme av sarinpreparat och en anläggning med kemvapenutrustning, båda nära Homs. SVT, 2018. Frid. *USA anfaller Syrien tillsammans med Frankrike och Storbritannien*.

⁴⁵ SVD 29 april 2018

⁴⁶ Kemiska attacker, se Appendix I.

⁴⁷ Globalis, 2016. *Syrien*.

⁴⁸ UCHR, 2018. *Kriget i Syrien: 7 år - 7 fakta*.

Enligt UCHR återvände omkring 655 000 människor på flykt i Syrien tillbaka till sina hem, och omkring 70 000 från grannländerna under 2017. Samtidigt tvingades minst 2,8 miljoner syrier att lämna sina hem på grund av strider. Många av dem som nu återvänder har tillbringat flera år på flykt. De kommer tillbaka till skadade bostäder utan elektricitet eller rinnande vatten. Brist på mat, medicin och andra förnödenheter är stor.⁴⁹

Var fjärde skola har skadats, förstörts eller används som nödbostäder, vilket har inneburit att mindre än hälften av de yngre barnen går i grundskolan, och endast en bråkdel av ungdomar i gymnasie- och universitetsåldern har tillgång till utbildning.⁵⁰

I en rapport från Amnesty International avslöjas att den syriska regeringen beordrat utomrättsliga avrättningar i form av 'mass-hängningar' i militärfängelset Saydnaya. Mellan 2011 och 2015 har upp till 50 personer varje vecka, sammanlagt 13 000 människor, avrättats genom hängning. Det handlar om demonstranter, politiska dissidenter, människorättsförsvarare, journalister, läkare, hjälparbetare och studenter. Det finns starka indicier att dessa massavrättningar fortfarande pågår.⁵¹

Efter att rapporten offentliggjorts gjorde Bashar al-Assad ett försök i en intervju med Yahoo News att avfärda vad rapporten redovisade.⁵²

I en tidigare rapport⁵³, dokumenterades brott mot mänskliga rättigheter i andra förvar i Syrien. Brott som tortyr, misshandel, brist på sjukvård, våldtäkt och mord, vilka begåtts av regeringsstyrkor. 17 723 människor har avlidit i dessa förvar.⁵⁴ Sammantaget under dessa år blir det i genomsnitt över 300 personer i månaden.

Utöver detta har miljontals hem, odlingar och vattentillgångar förstörts genom våldets verkningar.

Filippo Grandi, UNHCR:s flyktingkommissarie:

*"Syrien är den största humanitära flyktingkrisen i våra dagar. Miljontals människor drabbas av den pågående konflikten och deras lidande måste mötas av en våg av stöd från resten av världen."*⁵⁵

V De lege lata

1. Internationell humanitär rätt

Internationell humanitär rätt (humanitär rätt) kan föras samman med den klassiska frågan om *jus in bello* (regler som gäller i krig) som sysselsatt filosofer och jurister i århundraden som rör förhållandet mellan lag och våld i krig. Fokus låg på att reglera och försöka begränsa väpnade konflikters åverkan, utifrån ett perspektiv att konflikt var mellan stater, alltså territoriell.⁵⁶ Röda korset var den organisation som initierade den kodifiering av regler som återfinns i de fyra Genèvekonventionerna.⁵⁷

---

⁴⁹UCHR, 2018. *Kriget i Syrien: 7 år - 7 fakta*.

⁵⁰ UCHR, 2018. *Kriget i Syrien: 7 år - 7 fakta*.

⁵¹ Amnesty International, 2017. *Syrien: Massavrättningar i fängelset Saydnaya*. Svenska FN-förbundet, 2017. *Nya Uppgifter om krigsbrott i Syrien*.

⁵² Amnesty International, 2017. *President Bashar al-Assad's response to Amnesty International report on Saydnaya*.

⁵³ Amnesty International, 2016. *Fruktansvärda vittnesmål om tortyr, våldtäkt och massdöd i Syriens fängelser*.

⁵⁴ Amnesty International, 2016. *Fruktansvärda vittnesmål om tortyr, våldtäkt och massdöd i Syriens fängelser*.

⁵⁵ UCHR, 2018. *Kriget i Syrien: 7 år - 7 fakta*.

⁵⁶ Klabbars, 2017: 221; Teitel, 2011:4-5.

⁵⁷ Klabbars, 2017: 221; ICRC, 2004. *What is International Humanitarian Law?*; Teitel, 2011: 216.

Reglerna har utvecklats ytterligare och kodifierats i andra viktigt dokument som resolutionen *Respect for human rights in armed conflicts* (1968)⁵⁸ och *Rome Statute of the International Criminal Court* (1998.)⁵⁹ I dessa båda tydliggörs en utveckling och ett skifte av fokus från skydd av suverän stats gränser till civil befolkning.⁶⁰

Rom-stadgan, blev en viktig reaktion på folkmordet i Rwanda och i Srebrenica. I stadgan fastställdes fyra brott som *jus cogens*: Folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott.⁶¹

Humanitär rätt som avser reglering av krig, konflikt och *jus cogens* brott, kan inte helt avskiljas från lag om mänskliga rättigheter⁶². De är inte separata rättsområden. Båda sätter tydliga gränser för våld mot mänskligt liv och värdighet.⁶³

Dock, mänskliga rättigheter bör gälla och tillämpas under alla omständigheter⁶⁴, medan humanitär rätt är lag utarbetad speciellt för väpnade konflikter.

2. Genèvekonventionen IV

Krigets lagar sammanfattas i de fyra Genèvekonventionerna med tre tilläggsprotokoll, samt 1907 års Haagkonventioner. Genèvekonventionerna antogs av FN år 1949, och kan anses vara sedvanerätt.⁶⁵

De tre första Genèvekonventionerna handlar främst om skydd för kombattanter i strid till land och sjös, samt regler för behandling av krigsfångar. Viss reglering av tillåtna vapen finns också med.

I och med andra världskriget blev det tydligt att fler civila än soldater drabbades av krigets verkningar. Därför enades staterna om den fjärde Genèvekonventionen, som befäster skydd för civila i krig. Tre områden som är särskilt relevanta i detta sammanhang handlar om *jus cogens*, skyddszoner och skydd av barn.

2.1. *Jus cogens*

Ett av de mest grundläggande skyddet för civila, som tillika ingår i MR, formuleras i artikel 3 och 5. Vid väpnad nationell konflikt, är följande handlingar mot kombattant och civila förbjudna:

Våld mot liv och person, i synnerhet mord i alla dess former, stympling, grym behandling och tortyr; kränkning av den personliga värdigheten, särskilt förödmjukande och nedsättande behandling; straff och verkställande av avrättning utan föregående opartisk rättsprocess.

Dessa handlingarna betraktas som *jus cogens*.⁶⁶

2.2 Neutraliserade skyddszoner

En annan viktig del för att skydda civila undan väpnad strid handlar om att upprätta neutraliserade zoner. Detta skyddszoner ska upprättas av stridande parter, eller genom förmedling av neutral stat eller humanitär organisation.⁶⁷

Skyddszon gäller även civila sjukhus, som inte under några omständigheter får anfallas utan ska respekteras och skyddas av stridande parter. Skydd gäller även för sjukvårdande personal.⁶⁸

---

⁵⁸ UNGA resolution 2444 (XXIII), of 19 December 1968, untitled.

⁵⁹ UN Treaty collection: *Rome Statute of the International Criminal Court*, 1998. Syrien har inte ratificerat denna.

⁶⁰ Teitel, 2011:4-5.

⁶¹ Rom-stadgan; Klabbers, 2017: 243-245.

⁶² FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

⁶³ Gasser,1995: ICRC; Teitel, 2011: 5.

⁶⁴ vissa undantag tillåts vid konflikt, dock ej *jus cogens*.

⁶⁵ ICRC, 2016.

⁶⁶ Genèvekonventionen IV art. 3.

⁶⁷ Genèvekonventionen IV art.15.

⁶⁸ Genèvekonventionen IV art.18, 20.

2.3. Skydd av barn

I konventionen uttrycks ett särskilt skydd för barn under 15 år. Stridande parter åläggs att skydda barn, särskilt de som blivit föräldralösa eller skilda från sina familjer till följd av kriget. De får ej lämnas åt sig själva och ska om möjligt anförtros åt personer med samma kulturtradition.⁶⁹

2.4. Tilläggsprotokoll I och II

Under kalla kriget erfar världssamfundet åter brutala krig som i Korea (1950-53) och Vietnam (1960-75). Det drev fram utvecklingen av Tilläggsprotokoll I och II, för att förstärka skyddet för såväl kombattanter som civila. Protokollen antogs år 1977.⁷⁰

Tilläggsprotokoll I (TP I) gäller i internationella väpnade konflikter och försöker täcka en del av luckorna Genèvekonventionerna från 1949. Det innehåller bland annat särskilda regler för användandet av nya stridsmetoder⁷¹ skydd av civila⁷² vid strider, särskilt kvinnor och barn⁷³, att skilja mellan civila områden och militära mål⁷⁴, miljö och flyktingar⁷⁵.

Då väpnade nationella konflikter blivit vanligare, skrevs Tilläggsprotokoll II (TP II) som utvecklar artikel 3 i VI Genèvekonventionen, så att denna artikel även gäller och ska tillämpas vid staters interna väpnade konflikter.⁷⁶

3. Förenta nationerna

Andra världskrigets förödande krig, förintelsen och det stora antalet civila döda, tydliggjorde behovet av ett gemensamt samarbete mellan nationsgränser för att skapa fred och skydda mänskligt liv.⁷⁷ FN bildas: ”*Vi, de förenade nationernas folk, beslutna ... att förena våra krafter till upprätthållande av internationell fred och säkerhet*”.⁷⁸

3.1. Förenta nationers stadga

I San Fransisco den 26 juni 1945, vid bildandet av FN, uttryckte Harry S. Truman: ”...*this Charter, our Constitution came from a free and sometimes bitter exchange of conflicting opinions. When it was adopted, no one regarded it as a perfect document. ... This Charter, ... will be expanded and improved as time goes on. No one claims that it is now a final or a perfect instrument. It has not been poured into any fixed mold. Changing world conditions will require readjustments, but they will be the readjustments of peace and not of war.*”

Viktiga ord om syftet med FN-stadgan, som formades som ett internationellt fördrag utifrån då gällande internationell rätt. För att särskilja stadgan från andra internationella traktat, fick den alltså status som organisationens konstitution. Det har inneburit ett företräde för en teleologisk tolkning och tillämpning av stadgans avsikt och implicita befogenheter. Samtidigt har karaktären av att vara ett så kallat *living instrument*.⁷⁹

⁶⁹ Genèvekonventionen IV art. 24.

⁷⁰ ICRC, <https://www.redcross.se/vart-arbete/k2/krigets-lagar/centrala-konventioner-och-sedvaneratt/>

⁷¹ TP I, kap. I art. 36.

⁷² TP I, kap. IV art. 48, 51(1-3).

⁷³ TP I, kap. II art. 76-77.

⁷⁴ TP I, kap IV art. 48, 51(4a-b, 5a-b).

⁷⁵ TP I, kap III art. 55, 57.

⁷⁶ TP II, kap. I-IV.

⁷⁷ Fraser, 2015: 10-11.

⁷⁸ FN-stadgan, 1945: Prembel.

⁷⁹ Deng mfl, 1996: xv; Fassbender, 1998:19-22; i enlighet med Wienkonventionen, I art. 5.

FN-stadgan är unik i sitt slag - en normbildning av grundlagskaraktär, som stater anslutit sig till utifrån grundprincipen "om samtliga medlemmars suveräna likställdhet" ... och ... "ärligt fullgöra de förpliktelser, som de åtagit sig enligt denna stadga"⁸⁰.

I stadgans första kapitel artikel 1(1) formuleras hur detta ska ske: "vidtaga verksamma kollektiva åtgärder för att förebygga och undanröja hot mot freden samt för att undertrycka angreppshandlingar eller andra fredsbrott" och att detta ansvar utgår från att "organisationen grundar sig på principen om samtliga medlemmars suveräna likställdhet"⁸¹.

Sammanlutningen bygger alltså utifrån principen att medlemskap i FN *de facto* är frivilligt, men att det förpliktigar⁸². I rättsligt perspektiv innebär det att stadgan, liksom traktat, konventioner och resolutioner inte är juridiskt bindande trots ratificering, och har därför ingen rättslig påföljd vid brott eller underlåtelse.

Dock finns några undantag. De betecknas med *jus cogens* (kompulsiv lag). Det är således förpliktelser i den internationella humanitära rätten som aldrig kan förhandlas bort, och där avsteg eller övertramp aldrig ska tillåtas.⁸³

Värt att notera är att stadgan som konstitutionell rätt inte kan förlita sig på någon högre lag eller myndighet. Strukturen kommer bli därmed avgörande för tillämpningen. Därtill hur den möter externa, strakt drivande sociala krafter och intressen.⁸⁴

3.2. Suveränitet

*"Organisationen grundar sig på principen om samtliga medlemmars suveräna likställdhet"*⁸⁵

En avgörande historisk betydelse för begreppets utveckling har den Westfaliska freden år 1648 haft, som avslutade 30 år av krig i Europa. Ett antal traktat skrevs i syfte att få slut på ständiga strider. Resultatet blev en generell överenskommelse som utgick från principen *cuius regio, eius religio* (den vars land (det är), hans religion (ska råda)). Principen drog en territoriell gräns som innebar respekt för staters territoriella integritet och ledarskap, som varken extern makt eller religiös institution fick överträda. Westfaliska freden introducerade därmed grundprincipen för suveränitet som både yttre och inre territoriell integritet med okränkbara statsgränserna och autonomi över politiska och rättsliga angelägenheter inom staten.⁸⁶

Viljan att stärka fred och samarbete utifrån staters suveränitet fortsatta utvecklas efter Westfaliska freden. Några ansatser som fått avgörande betydelse är Kants idé om en europeisk federation i *Perpetual Peace* (1795), kongressen i Wien år 1815 och bildandet av Nationernas Förbund i Paris år 1919.⁸⁷

Staters suveränitet utifrån Westfaliska fredens princip är grunden för FN. Varje medlemsstat behåller sin suveräna autonomi och är alla likställda. I FN-stadgan fastläs att "*Ingenting i denna stadga ska tillåta Förenta nationerna att ingripa i ärenden som i huvudsak ligger inom en medlemsstats inhemska jurisdiktion*"⁸⁸. Med andra ord innebär ett medlemskap att FN inte har rätt att styra över medlemsstaternas självstyre och inrikes angelägenheter med en reservation: "*denna*

---

⁸⁰ FN-stadgan 1945, art. 2(1-2).

⁸¹ FN-stadgan, 1945, art. 2(1).

⁸² "ärligt fullgöra de förpliktelser, som de åtagit sig enligt denna stadga." FN-stadgan, 1945: 2(2).

⁸³ Klabbers, 2017: 27, 63-67.

⁸⁴ Fassbender, 1998: 24; Klabbers, 2017: 10-12.

⁸⁵ FN-stadgan, 1945, art. 2(1).

⁸⁶ Fraser, 2015: 11-14; Klabbers, 2017: 5.

⁸⁷ Fraser, 2015:13-17.

⁸⁸ FN-stadgan, 1945, art. 2 (1-2).

princip ska inte påverka tillämpningen av verkställighetsåtgärder enligt kapitel VII".⁸⁹ En reservation som kom att aktualiseras redan fem år efter bildandet.⁹⁰

Under kalla kriget förstärktes både den territoriella och politiska innebörden av suveränitet genom polarisering mellan öst- och västblock. begränsning i suveränitet blev endast normer som stater samtyckt till, antingen genom uttrycklig överenskommelse, som konventionell lag, eller i tillämpning av *opinio juris*, sedvanerätt.⁹¹

Suveränitetsprincipen blev viktig i frigörelsen från kolonialisering och imperialism. Något som dåvarande Sovjetunionen drev på för att reducera västs militära och ekonomiska inflytande.⁹²

Det blir inbördeskrigen i Rwanda och forna Jugoslavien på 1990-talet, som ställer suveränitet i ett nytt perspektiv - humanitärt. Intensiv internationell debatt öppnas såväl inom som utanför FN. Norm och värdegrund blir viktiga, där ansvar och skyldighet blir nya referensramar.⁹³

Generalsekreterare Kofi Annan kom att ta en avgörande roll i förtydligandet av innebörden i suveränitet: "The Charter protects the sovereignty of peoples. It was never meant as a license for governments to trample on human rights and human dignity."⁹⁴. Se vidare kapitel VI nedan.

3.3. Generalförsamlingen - *erga omnes*

Generalförsamlingen (GA) består idag av 193 medlemsstater, vilket innebär att GA är den i särklass största internationella sammanslutning. Det är ett unikt forum för frågor av internationell betydelse med legitimitet utifrån FN-stadgans kapitel IV.

GA huvuduppgift är att diskutera frågor kring fred och säkerhet, föreslå lösningar på konflikter i de fall frågan inte behandlas i säkerhetsrådet, samt ge rekommendationer i övriga frågor inom FN-stadgans område, som mänskliga rättigheter. GA ska också främja utveckling av internationell rätt och dess kodifiering.⁹⁵

Det finns en viss begränsning i GA:s befogenhet i relation till säkerhetsrådet (SC), vilket tydliggörs i artikel 12(1): "*Under det att säkerhetsrådet i fråga om viss tvist eller situation fullgör de uppgifter som tilldelas den enligt denna stadga, ska generalförsamlingen inte göra någon rekommendation med avseende på den tvisten eller situationen om inte säkerhetsrådet begär det.*"⁹⁶

Begränsningen har dock en given förutsättning: Att säkerhetsrådet fullgör de uppgifter stadgan tilldelat dem enligt kap V, VI och VII, och avlägga rapport om sitt arbete till GA.⁹⁷

GA:s beslut fattas i form av resolutioner med enkel majoritet, undantaget för frågor som rör fred och säkerhet, då två tredjedels majoritet krävs. Resolutioner är inte juridiskt bindande för men moraliskt, och bör ses som tydliga rekommendationer till staternas regeringar. Besluten är ju trots allt ett utslag av världsoptionen som ofta föregåtts av intensiva förhandlingar.⁹⁸

---

⁸⁹ FN-stadgan, 1945, art. 2 (7).

⁹⁰ se kap. VI (2) nedan.

⁹¹ Teitel, 2011: 8-9.

⁹² Fraser, 2015: 46-47; Klabbers, 2017: 6-8.

⁹³ Deng mfl, 1996: xvii-xxi; Orford, 2011: 176 ; Teitel, 2011: 4-10.

⁹⁴ Teitel, 2011: 9.

⁹⁵ FN-stadgan, 1945, art. 10 (1-2), 13(1).

⁹⁶ "While the Security Council is exercising in respect of any dispute or situation the functions assigned to it in the present Charter, the General Assembly shall not make any recommendation with regard to that dispute or situation unless the Security Council so requests." UN Charter, 1945: 2(1).

⁹⁷ FN-stadgan, 1945, art. 15.

⁹⁸ Fraser, 2015: 34.

Detta ger GA med en representation av 193 av världens 201⁹⁹ stater en legitimitet av betydelse med ett betydande ansvar och skyldighet att svara upp till stadgans uppdrag¹⁰⁰: ”*vidtaga verksamma kollektiva åtgärder för att förebygga och undanröja hot mot freden samt för att undertrycka angreppshandlingar eller andra fredsbrott*” utifrån ”*principen om samtliga medlemmars suveräna likställighet*”¹⁰¹, vilket därmed kan sammanfattas som *erga omnes* (allas ansvar).

3.4. Säkerhetsrådet - veto

Bakgrunden till Säkerhetsrådet (SC) sammansättning är de fem allierade staterna under andra världskriget, vilka också kom att bli drivande i bildandet av FN. Dessa blev sedermera rådets permanenta medlemmarna (P5) - USA, Ryssland, Frankrike, Storbritannien och China; med unik vetorätt. Detta var ett medvetet sätt att skapa en maktbalans mellan stormakterna.¹⁰² Utöver P5 består rådet idag av ytterligare 10 medlemmar, valda på två år.¹⁰³

SC primära funktion är att överlägga ärenden som berör internationell fred och säkerhet.¹⁰⁴ Dessutom har säkerhetsrådet uppdrag att utreda tvist eller situation som kan leda till hot mot internationell fred och säkerhet, enligt kapitel VI artikel 34, samt ”*fastställa förekomsten av ett hot mot freden, fredsbrottet eller aggressionslagen och göra rekommendationer eller besluta vilka åtgärder som ska vidtas /för/ att återställa internationell fred och säkerhet*”¹⁰⁵ SC har därmed tilldelats ansvar och befogenhet att besluta om och verkställa åtgärder som berör staters suveränitet genom till exempel ekonomiska sanktioner och militär intervention.¹⁰⁶

3.4.1 Vetorätten

Vetorätten för P5 var en omdiskuterad maktfördelning redan vid FN:s bildande. Oron för missbruk framfördes redan då¹⁰⁷, och har aktualiserats flertalet gånger, senast genom den syriska konflikten. Frankrikes fd utrikesminister Laurent Fabius’ tog initiativ till ACT-gruppen (Accountability, Coherence Transparency). Initiativet riktar sig till P5, och uppmanar dem att avstå från att använda veto i särskilt allvarliga situationer som folkmord, brott mot mänskligheten eller krigsbrott begås eller riskerar att begås.¹⁰⁸

Vetorätten var ämnad stabilisera maktbalans och ge enat SC tyngd i beslut för fred och säkerhet. Dock har den i praktiken använts i maktpolitiskt syfte. Sedan 1946 har staterna använt sin vetorätt 288 gånger. Ryssland övervägande flest gånger.¹⁰⁹

---

⁹⁹ FN:s erkända suveräna stater.

¹⁰⁰ Fraser, 2015: 34.

¹⁰¹ FN-stadgan, 1945, art. 2(1).

¹⁰² Fraser, 2015: 20-21.

¹⁰³ UN Charter, 1945, art. 23 (1-2).

¹⁰⁴ FN-stadgan, 1945, art. 24 (1).

¹⁰⁵ FN-stadgan, 1945, art. 39.

¹⁰⁶ FN-stadgan, 1945, art. 24(2), 41, 42, 43(1), 45.

¹⁰⁷ Fraser, 2015: 26-30.

¹⁰⁸ Webb, s. 483-484; Svenska FN-förbundet /Vetot i FN:s säkerhetsråd.

¹⁰⁹ Ryssland har använt veto flest gånger, främst under kalla kriget med 119 gånger. Efter kalla kriget har Ryssland använt sin vetorätt i frågor rörande Georgien, Zimbabwe, Burma, Cypern, Syrien och Ukraina.

USA har lagt 84 veto, varav 46 för att blockera förslag som kritiserar Israel.

Kina har använt sin vetorätt minst, endast 13 gånger. Sedan 2005 har Kinas veto alltid använts tillsammans med Ryssland i frågor gällande Burma, Zimbabwe och Syrien.

Storbritannien och Frankrike har inte använt sin vetorätt sedan 1989, då man tillsammans med USA blockerade en resolution som kritiserade USA:s militärinvasion i Panama. Innan dess använde Storbritannien sitt veto 32 gånger och Frankrike 18. Källa: Svenska FN-förbundet.

3.4.2 Veto - Syrien

2011 Den 4 oktober lade Ryssland och Kina in sitt veto mot en resolution som fördömde den syriska regeringens attacker mot demonstranter, då de menade att resolutionen inte respekterade Syriens suveränitet.

2012 Den 4 februari blockerade Ryssland och Kina en resolution, föreslagen av Arabförbundet, om en fredsplan för Syrien. Motiveringen var att den inte skulle bidra till fred, samt respekterade inte Syriens suveränitet.

Den 19 juli blockerade Ryssland och Kina ett resolutionsförslag om verkställandet av en fredsplan för Syrien. Ryssland menade att referensen till FN-stadgans sjunde kapitel i resolution var ett geopolitiskt drag av västländerna och att det skulle skada Syriens självständighet.

2014 Den 22 maj stoppade Ryssland och Kina ett resolutionsförslag som hänvisade situationen i Syrien till Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Kina menade att resolutionen inte respekterade Syriens självständighet, medan Rysslands argument var att en inblandning från ICC skulle eskalera konflikten och var ett sätt för västländerna att öppna upp för militär intervention.

2016 Den 8 oktober röstade Ryssland emot ett resolutionsförslag som krävde eldupphör i Syrien och ett stopp på flygbombningarna samt inrättandet av en flygförbudszon över Aleppo. Ryssland kritiserade processen bakom resolutionen, och ifrågasatte möjligheterna till att implementera förslagen.

Den 5 december röstade Ryssland och Kina emot ett resolutionsförslag om en vapenvila och ett krav på att humanitärt stöd till behövande områden skulle släppa fram, samt att alla parter i konflikten respekterade den humanitära rätten. Ryssland påpekade att det sätt på vilket resolutionen introducerats bröt mot säkerhetsrådets procedurer. Kina motiverade sin röst med att det inte fanns enighet i rådet i frågan. Båda länderna menade också att resolutionen skulle underminera fredsprocessen.

2017 Den 28:e februari lade Ryssland och Kina veto mot ett förslag om att utfärda sanktioner mot individer och entiteter kopplade till attackerna med kemiska attacker i Khan Sheikhun. De ifrågasatte den rapport som utgjorde grund för förslaget. De menade att det ännu inte var säkerställt vilka som låg bakom attackerna. Men blockerad en fortsatta utredning.

Den 12:e april lade Ryssland sitt veto mot en resolution som fördömde användandet av kemiska vapen i Syrien och efterfrågan på en särskild utredning av FN och OPCW. Ryssland motiverade sin röst med att resolutionen orättvist lade skulden för attackerna på en part i konflikten, och menade att en utredning måste föregå en säkerhetsrådsresolution.

Den 24:e oktober lade Ryssland sitt veto mot en förlängning av FN:s och OPCW:s gemensamma utredning om användandet av kemiska vapen i Syrien, då man ville invänta utredningens senaste rapport som skulle offentliggöra strax efter SC:s omröstningen.

Den 16:e november lade Ryssland återigen sitt veto mot en förlängning av den ovan nämnda utredning med argumentet att det fanns brister i utredningens metod.

Den 17:e november: Ytterligare ett ryskt veto mot en förlängning av utredningen. Förslaget denna gång var en månadslång förlängning av utredningen för att ge ytterligare tid för förhandlingar, men Ryssland motsatte sig detta och det ryska vetot innebar därmed att utredningen lades ned.

2018 Den 10:e april lade Ryssland sitt veto mot en resolution om att utreda användandet av kemiska vapen i Douma, med motiveringen att den föreslagna utredningen inte skulle bli rättvis, då vissa stater försökte lägga skulden på den syriska regimen.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Stockholms FN-förbund, 2018. *Vetot i FN:s säkerhetsråd.*

VI De lege ferenda

1. Principen om *Non-Intervention*

Principen om *Non-Intervention* framgår i FN-stadgan kapitel I artikel 2 (4): "Alla medlemmar skola i sina internationella förbindelser avhålla sig från hot om eller bruk av våld, vare sig riktat mot någon annan stats territoriella integritet eller politiska oberoende, eller på annat sätt oförenligt med Förenta Nationernas ändamål." Icke-våldsprincipen hör även tydligt samman med alla staters suveräna likställighet i artikel 2 (1).

FN-stadgan tillåter dock två undantag från det allmänna våldsförbudet; staters rätt till självförsvar i händelse av ett väpnat angrepp enligt kapitel VIII artikel 51 och SC rätt att besluta om väpnade sanktioner för att upprätthålla internationell fred och säkerhet enligt kapitel VII artikel 42.

Hotet mot fred och säkerhet har förändrats sedan FN grundades, från territoriella aggressionshandlingar mellan suveräna stater och inomstatliga konflikter med inbördeskrig, till ett globalt hot från icke-territoriella grupper, terrorister. Civildbefolkning har dessutom blivit måltavla för de stridande, ofta i form av folkmord, etnisk rensning, våldtäkter och brott mot mänskligheten. Därtill har stor flyktingströmmar drivits fram.¹¹¹

Det innebär att FN-stadgan (*de lege lata* - är) i sin nuvarande form och verklighetens nya förutsättningar har ett glapp, ett mellanrum, där rättsuppfattning och praxis uttryckt ett behov av att förtydliga (*de lege ferenda* - borde vara) så att FN-stadgans regler kan tolkas (*de lege interpretata* - tolkas) och tillämpas på ett i adekvat sätt i ny kontext. Detta är i sig helt i linje med stadgans konstitutionella karaktär.¹¹² Avgörande betydelse har begreppen suveränitet, veto och *erga omnes*.

För att belysa behovet av *de lege ferenda* kommer tre viktiga händelser, en tidigt 1950-tal och två under 1990-talet, att spela en avgörande roll. Kriget i Korea, och folkmorden i Rwanda och Srebrenica. Samtliga tre aktualiserade frågan om suveränitet, veto och *erga omnes* inom FN med frågan hur borde rätten vara för att stämma överens med stadgan, verkligheten och humanitär rätt? *De lege ferenda* blir ett steg närmare en förståelse av situationen i Syrien.

2. Resolutionen *Uniting for Peace*

2.1. Konflikten i Korea

År 1910 annekteras Korea av Japan, och är kontrollerat fram till andra världskriget, då Japan förlorar. Korea delas mellan de allierade vid 38de breddgraden, där politisk ideologi stärker delning. Sovjet med kommunism i norr, och liberal USA-lett styre i syd.¹¹³

År 1947 beslutar GA att denna ockupation ska upphöra och båda sidors militärer ska dras tillbaka, så att Koreas självständighet kan återupprättas¹¹⁴. Året därpå erkänner GA Republiken Korea (syd) och de amerikanska trupperna dras tillbaka, vilket inte de sovjetiska gjorde.¹¹⁵

Parallellt blir de ideologiska skillnader mellan öst och väst allt tydligare, vilket också återspeglas i SC. Sovjetunionen, som en ideologisk outsider bland rådets P5 hade använt sitt negativa veto 26 gånger mellan 1946 och 1949, vilket underminerade rådets mandat. I januari 1950 bojkottade Sovjet SC som en protest mot att exil-regering i Taiwan fick representera Kina och inte det kommunistiska partiet i Peking.¹¹⁶

---

¹¹¹ Nilsson, Svenska FN-förbundet: *R2P och FN-stadgan*.

¹¹² Truman, kap V 3.1

¹¹³ Fraser, 2015: 59.

¹¹⁴ UN Resolution 112, 14 november 1947; Carswell, 2013: 457; Fraser, 2015: 59.

¹¹⁵ Fraser, 2015: 59.

¹¹⁶ Carswell, 2013: 457; Fraser, 2015: 59.

2.2. Resolutionens bakgrund och resolutionsförslag

Den 25 juni 1950 går Nordkoreas armé över den 38de graden och in i Sydkorea, vilket får SC att omedelbart reagera. Resolution 82 den 25 juni 1950 med 9 av 11 röster¹¹⁷ i SC. Resolutionen fastställde att i enlighet med artikel 39 i FN-stadgan utgjorde Nordkoreas attack ett brott mot freden, samt påkallade SC ansvar till beslut om åtgärder enligt artiklarna 41 och 42. Påföljande resolution, 83, antogs den 27 juni med 7-1 röster och tre frånvarande där Sovjet var en av dessa. SC rekommenderade "att FN:s medlemmar ger sådant stöd till Republiken Korea som det kan vara nödvändigt för att avvisa den väpnade attacken och återupprätta internationell fred och säkerhet i det området".

Resolutionen får Sovjet att inse sitt strategiska underläge och återtär därför sin plats i SC, och blockerade påföljande resolution.¹¹⁸ Det föranleder en amerikansk delegation ledd av USA:s utrikesminister Dean Acheson, att presentera ett förslag för GA i ett försök att stötta det obalanserade rådet, genom att möjliggöra för GA att ta över SC uppgift enligt kapitel VII, om P5 uppvisar en oenighet i angelägna ärenden som rör fred och säkerhet.¹¹⁹

Trots hårda invändning från den sovjetiska delegationen antog GA *Resolution Uniting for Peace*¹²⁰, den den 3 november 1950 i en omröstning av 52-5 röster.¹²¹

3.2 Resolutionen

Kärnan i resolutionen *Uniting for Peace* är:

*"Resolves that if the Security Council, because of lack of unanimity of the permanent members, fails to exercise its primary responsibility for the maintenance of international peace and security in any case where there appears to be a threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression, the General Assembly shall consider the matter immediately with a view to making appropriate recommendations to Members for collective measures, including in the case of a breach of the peace or act of aggression the use of armed force when necessary, to maintain or restore international peace and security. If not in session at the time, the General Assembly may meet in emergency special session within twenty-four hours of the request therefor. Such emergency special session shall be called if requested by the Security Council on the vote of any seven members, or by a majority of the Members of the United Nations."*¹²²

2.3 Resolutionen som *de lege ferenda*

Det är utifrån erfarenheten av ett obalanserat SC som snarare använt vetorätten polariserande än i syfte att stärka samarbete för fred och säkerhet som behovet av *de lege ferenda* uppkommer.

Resolutionen gör två viktiga förtydligande av FN-stadgan: Norm och struktur.

Organisationens norm formuleras som syfte i stadgans preambel att "förening våra krafter till upprätthållande av internationell fred och säkerhet" och som mål i artikel 1(1) att "vidtaga ... kollektiva åtgärder...för att ... undanröja hot mot freden samt för att undertrycka angreppshandlingar..."

Resolutionen förtydligar att, även om SC tilldelats särskilt ansvar för fred och säkerhet enligt stadgans kapitel VII, är dock normen ett gemensamt ansvar, *erga omnes*: "General Assembly shall ... making appropriate recommendations to Members for collective measures ... to maintain or

¹¹⁷ Jugoslavien avstod, Sovjet frånvarande.

¹¹⁸Carswell, 2013: 457-458; Fraser, 2015: 60-61.

¹¹⁹ "The Charter gives the General Assembly important functions to perform in the field of international peace and security ... The General Assembly should be enabled to meet on very short notice, in case of any breach of international peace or act of aggression, if the Security Council, because of lack of unanimity of the permanent members, is unable to discharge its primary responsibility for the maintenance of peace and security..."

Den amerikanska delegationen till FN: s generalsekreterare, 20 september 1950. 5 UNGAOR (279:de plenum) Annexes (Agenda Item 68) 2-3 UN Doc A/1377.

¹²⁰ UN 377 A (V), 3 November 1950.

¹²¹ Carswell: 458-459.

¹²² GA Resolution 377 A (V), 3 November 1950. Svensk översättning, Appendix II.

restore international peace and security.” Därtill förtydligas att normen har en överordnad prioritet *versus* en stats suveränitet, om staten ifråga utför brott mot fred och säkerhet eller en aggressionshandling: *”in the case of a breach of the peace or act of aggression the use of armed force when necessary, to maintain or restore international peace and security.*

Detta leder vidare till resolutionens andra förtydligande som belyser veto utifrån stadgans norm, som berör organisationens struktur. *”...if the Security Council, because of lack of unanimity of the permanent members, fails to exercise its primary responsibility ..., the General Assembly shall ... use of armed force when necessary, to maintain or restore international peace and security.”* Med andra ord väger *erga omnes* tyngre än ett blockerande veto motiverat i stadgans norm.

Det frigör GA från reservationen i artikel 12(1) till att utföra sitt uppdrag enligt artikel 11(1) *”... äger överväga de allmänna grundsatserna för samarbete vid upprätthållandet av internationell fred och säkerhet, ..., samt äger framlägga förslag ... för medlemmarna ...”* för beslut om nödvändiga åtgärder, vilka utformats i kapitel VII, genom att tillämpa principen *mutatis mutandis* ^{123,124}

Resolutionen förnekar förvisso inte den känsliga maktbalansen mellan FN:s två huvudorgan reglerat i artiklarna 11(2) och 12. Snarare tjänar *Uniting for Peace* till att förtydliga GA:s dolda potential som redan finns i FN-stadgan, och ger en ram för tillämpning av denna.¹²⁵

Den belyser också komplexiteten i stadgans teleologiska *de lege lata* och idén om vad den borde vara - *de lege ferenda* - utifrån norm, moral och värde.

3. Resolutionen *Responsibility to Protect*

3.1 Folkmord i Rwanda och Srebrenica

Rwanda var före första världskriget en tysk koloni, som allierade vid krigsslutet överlämnade till Belgien. Tutsierna, ett minoritetsfolk, favoriserades och fick betydande privilegier. Detta skapade tidigt spänningar till hutu, majoritetsbefolkningen. Belgiska styret infördes dessutom ID-kort där invånarnas folkgruppstillhörighet framgick. Efter självständigheten år 1962 blev rollerna ombytta och de första massakrerna på tutsier utfördes.

År 1987 bildades Rwandan Patriotic Front (RPF) av exil-rwandier¹²⁶. Spänningarna ökade i landet och år 1990 inledde RPF ett gerillakrig mot regeringen, som då fick stöd av Frankrike. Ett fredsavtal slöts år 1993 mellan RPF och Rwandas regering, men trots en fredsbevarande styrka från FN fortsatte vapenleveranserna till regeringen från Frankrike, Kina, Egypten och Sydafrika.

Den 6 april 1994, sköts presidentens flygplan ner. Händelsen blev startskottet på ett hundra dagar långt folkmord. ID-korten som angav folkgruppstillhörighet gjorde det lätt för hutumilisen att sortera. I maj beslöt FN att sända en förstärkning till Rwanda, men medlemsstaterna var ovilliga att bidra med soldater, vilket ledde till den franskledda *Opération Turquoise*.

Exakt siffra saknas, men mellan 800 000 och en miljon människor dödades under dessa tre månader. De flesta var tutsier.¹²⁷

Srebrenica: Efter första världskriget (1914-1918) sammanfördes Serbien med kroatiska och bosniska områden, dåvarande Österrike-Ungern. Serbien hade varit allierat med segermakterna USA, Frankrike och Storbritannien, medan Österrike-Ungern stöttat det besegrade Tyskland. Socialistiska federativa republiken Jugoslavien bildades.

Från år 1963 styrdes federationen av Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Kosovo, Makedonien, Montenegro, Slovenien och Serbien, av kommunistisk styre och president Josip Tito.

---

¹²³ Om en lag innehåller regler för hur en viss situation skall behandlas, medan det inte finns några regler angående en viss typ av liknande situation, kan man i vissa fall tillämpa de regler som finns.

¹²⁴ Carswell, 2013: 459-460, 468-469.

¹²⁵ Carswell, 2013: 475.

¹²⁶ En av dess ledare var Paul Kagame, Rwandas president sedan år 2000.

¹²⁷ Fraser, 2015: 85-90; Espelund, 2014. *20 år efter folkmordet*. Forum för levande historia.

Tito höll de etniska och religiösa¹²⁸ motsättningarna i Jugoslavien i schack genom en kombination av politisk diktatur och regionalt självbestämmande. Missnöjet växte under ytan, särskilt i de ekonomiskt mera välmående norra delarna. Tito dog år 1980, och landet föll strax därefter samman som ett korthus. Regionala politiker som Slobodan Milosevic i Serbien och Franjo Tudjman i Kroatien började föra en aggressiv form av nationalism för att stärka motsättningarna och legitimera krig.

År 1991 förklarade sig Slovenien och Kroatien självständiga, vilket serberna, som dominerade den jugoslaviska staten, motsatte sig. Ett häftigt krig startade, men FN lyckades genomdriva en vapenvila.

Striderna flyttade då fokus till Bosnien, där serber, kroater och bosniaker sedan lång tid levt nära tillsammans, ofta i samma byar. Genom inbördeskriget förvandlades denna samvaro till fiendskap. Staden Srebrenica i Bosnien - Hercegovina blir ett avgörande mål för den serbiska militär. Detta trots att SC sedan april 1993 förklarat Srebrenica med omnejd som fredszon.

I juli 1995 drabbas staden av det värsta folkmordet i Europa sedan Förintelsen¹²⁹. Över 8 000 män och unga pojkar mördas systematiskt under några få dagar.¹³⁰

3.2. Resolutionens bakgrund

Folkmorden i Rwanda och Srebrenica aktualiserar frågor om staters ovillkorliga suveränitet över nationella angelägenheter, och om det internationella samfundet gemensamma ansvar att ingripa av humanitära skäl.¹³¹

Generalsekreteraren Kofi Annan, uttryckte med tydlighet SC misslyckande att agera på avgörande sätt i Rwanda och forna Jugoslavien både inför GA år 2000 och i sin Milleniumrapport.¹³² Annan utmanade alla medlemsstater:

"...if humanitarian intervention is, indeed, an unacceptable assault on sovereignty, how should we respond to a Rwanda, to a Srebrenica – to gross and systematic violations of human rights that affect every precept of our common humanity?"¹³³

Kofi Annans ord blev en katalysator för den kanadensiska utrikesministern Lloyd Axworthy att ta initiativ till *International Commission on Intervention and State Sovereignty* (ICISS) som kom med rapporten *The Responsibility to Protect* år 2001.¹³⁴

3.2.1. *International Commission on Intervention and State Sovereignty (travaux préparatoires)*

ICISS-rapporten aktualiserade på nytt en debatt om det internationella samfundets ansvar av humanitärt ingripande i relation till en stats suveränitet. Det aktualiserade även spänningen mellan lag å ena sidan och norm, moral, värde andra. Frågan blev därför utifrån 'skyldigheten att skydda' och inte 'rätten att ingripa'.¹³⁵

Inspiration till begrepp och innehåll i *Responsibility to Protect* (R2P) anses komma från Francis Dengs med författares *Sovereignty as Responsibility*.¹³⁶ Deras teori har sin grund i en begreppsdefinition av en stats suveränitet. *"The sovereign state's responsibility and accountability*

---

¹²⁸ Serbien grekisk-ordox kristna, Kroatien romersk-katolskt kristna, Bosnien sunni-muslimar.

¹²⁹ Folkmordet på över 6 miljoner judar av Nazityskland 1941-1945.

¹³⁰ Fraser, 2015: 88-89, Orford, 2011: 7-8.

¹³¹ UN, *Background Information on the Responsibility to Protect*, Orford, 2011: 7.

¹³² UN A/54/2000; UN, *Background Information on the Responsibility to Protect*.

¹³³ UN (2000b), *Millenium Report of the Secretary General*.

¹³⁴ Amnéus, s. 169; Fraser, 2015: 203-204; Klabbers, 2017: 215.

¹³⁵ Fraser, 2015: 204-205; Weiss, 2016: 123.

¹³⁶ Orford, 2011: 14-15; Weiss, 2016: 124.

to both domestic and external constituencies must be affirmed as interconnected principle of the national and international order.”¹³⁷

En stats legitimitet till suveränitet ligger alltså hur 'ansvar' och 'skyldighet' utövas. Fokus flyttas från territoriell gräns till befolkningen. Här har också det internationella samfundet ett ansvar och en skyldighet inför staters befolkning, främst genom stöd till den stat som misslyckas i det suveräna uppdraget, men om nödvändigt också intervensera. Suveränitet hör därmed samman med internationell fred och säkerhet.¹³⁸

Denna begreppsdefinition återfinns i ICISS-rapports grundtanke som ett dubbelt imperativ i *responsibility to protect* — både stat och det internationella samfundet, *erga omnes*, har ett 'ansvar och skyldighet att skydda' om en befolkning eller befolkningsgrupp är i fara.¹³⁹

”State sovereignty implies responsibility, and primary responsibility for the protection of its people lies with the state itself.

Where a population is suffering serious harm, as a result of internal war, insurgency, repression or state failure, and the state in question is unwilling or unable to halt or avert it, the principle of non-intervention yields to the international responsibility to protect.”¹⁴⁰

ICISS-rapporten delas in i tre viktiga delar: Förebyggande, reaktiv och återuppbyggande. Störst fokus lades på den förebyggande fasen som ska förhindra grymheter.¹⁴¹

Den mottogs med blandad entusiasm. Somliga menade att rapporten ett av de mest omfattande försöken att ta sig an frågan om suveränitet, som dessutom återspeglade *”the international state of mind”*.¹⁴² Andra var dock inte lika övertygade. Det som väckte mest debatt var innebörden av begreppsdefinitionen av suveränitet samt den tyngd det internationella samfundets gemensamma ansvar, *erga omnes*, och skyldighet att skydda, fick.¹⁴³

I rapporten hade ICISS nämligen föreslagit kriterier för när och hur R2P skulle aktiveras, och dessutom givit ett förslag till en väg förbi ett blockerat veto i SC för en intervention. Förslaget innebar att det öppnade en möjligheten att beslut skulle kunna fattas av GA eller regionala organisationer som Europeiska Unionen (EU) och Afrikanska Unionen (AU).¹⁴⁴

Detta ledde till att rapporten blev reviderad, förtydligad och förkortad. Det främsta förtydligande genom att precisera innebörden i rapportens *”suffering serious harm”* med 'folkmord, krigs-förbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten'.¹⁴⁵

3.3. Resolutionen

”138. Each individual State has the responsibility to protect its populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. This responsibility entails the prevention of such crimes, including their incitement, through appropriate and necessary means. We accept that responsibility and will act in accordance with it. The international community should, as appropriate, encourage and help States to exercise this responsibility and support the United Nations in establishing an early warning capability.

---

¹³⁷ Deng mfl, 1996: xvii, 32-33.

¹³⁸ Deng mfl, 1996: xvii-xxi.

¹³⁹ jmf Kants kategoriska imperativ.

¹⁴⁰ UN A/57/303/XI.

¹⁴¹ UN A/57/303.

¹⁴² Weiss, 2016: 124.

¹⁴³ Fraser, 2015: 205; Orford, 2011: 17-18.

¹⁴⁴ UN A/57/303/VI/28-35.

¹⁴⁵ A/RES/60/1/138.

139. *The international community, through the United Nations, also has the responsibility to use appropriate diplomatic, humanitarian and other peaceful means, in accordance with Chapters VI and VIII of the Charter, to help to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. In this context, we are prepared to take collective action, in a timely and decisive manner, through the Security Council, in accordance with the Charter, including Chapter VII, on a case-by-case basis and in cooperation with relevant regional organizations as appropriate, should peaceful means be inadequate and national authorities are manifestly failing to protect their populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. We stress the need for the General Assembly to continue consideration of the responsibility to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity and its implications, bearing in mind the principles of the Charter and international law. We also intend to commit ourselves, as necessary and appropriate, to helping States build capacity to protect their populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity and to assisting those which are under stress before crises and conflicts break out.*

140. *We fully support the mission of the Special Adviser of the Secretary-General on the Prevention of Genocide.*"¹⁴⁶

Resolution R2P antogs av en enad GA vid *the 2005 World Summit* i New York och kan sammanfattas i tre pelare:

- I **Förebyggande:** Varje stat har en skyldighet att skydda sin befolkning från svårt lidande: folkmord, krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och etnisk rensning.
- II **Stöd:** Det internationella samfundet har en skyldighet att uppmuntra och hjälpa enskilda stater att uppfylla det ansvaret.
- III **Reaktivt:** Om en stat uppenbarligen misslyckas med att skydda sin befolkning, så har det internationella samfundet en skyldighet att gemensamt agera, beslutsamt och vid rätt tidpunkt, och i enlighet med FN-stadgan.¹⁴⁷

3.4. Resolutionen som *de lege ferenda*

Resolutionen, trots en stark revidering av ICISS:s rapport, bidrar den till ett förändrat fokus för begrepps innebörden av en stats suveränitet. Från uppfattningen av okränkbar territoriell och nationell angelägenhet, normgiven sedan Westfaliska freden, till ansvar och skyldighet att skydda sitt folks väl.¹⁴⁸

Genom formuleringen i resolutionens artikel 138 "*Each individual State has the responsibility to protect its populations ... This responsibility entails the prevention of such crimes,...*", förtydligas innebörden av suveränitet. Det är ett ansvar att skydda sin befolkning, och även en skyldighet att förebygga brott som folkmord, etnisk rensning och brott mot mänskligheten.

Suveränitet får alltså en normförflyttning. Statsmaktens självklara rätt över interna angelägenheter förflyttas till ett ansvar (in-)för folket, samt skyddet för territoriell gräns förflyttas till individens integritet.¹⁴⁹ Ett *de lege ferenda* av FN-stadgans preambel "*...betyga vår tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna...*".¹⁵⁰

Resolutionen tydliggör därtill att det internationella samfundet har ett gemensamt ansvar - *erga omnes* - att skydda över suveränitetsgränser: "*The international community, through the United Nations, also has the responsibility ..., in accordance with Chapters VI and VIII of the Charter, to help to protect populations...*"¹⁵¹ och att aktivt förebygga: "*to continue consideration of the responsibility to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against*

---

¹⁴⁶ A/RES/60/1/138-140; Svensk översättning, Appendix III.

¹⁴⁷ Hehir, 2017: 188-189.

¹⁴⁸ Weiss, 2016: 130-131.

¹⁴⁹ Weiss, 2016: 21-30; Fraser, 2015: 205-206.

¹⁵⁰ Orford, 2011:14-16, 164-165.

¹⁵¹ FN-stadgan, 1945, art. 138.

*humanity and its implications,*¹⁵² Uppdraget att gemensamt ansvara för skydd och förebygga är givet i stadgans artikel 1(1) och preambel: "att skapa de villkor, som äro nödvändiga för upprätthållande av rättvisa och aktning för förpliktelser, härrörande ur fördrag och andra källor till den internationella rätten..."¹⁵³

Värt att notera är att också i denna resolution speglas den känsliga maktbalansen mellan FN:s två huvudorgan som regleras i artiklarna 11(2) och 12, vilket tydliggörs i den modesta formuleringen av *erga omnes versus veto* i artikel 139: "we are prepared to take collective action, in a timely and decisive manner, through the Security Council, in accordance with the Charter, including Chapter VII".¹⁵⁴

VII De lege interpretata

1. Tolkning av konflikten i Syrien

"/Rätten är alltid tolkningar av det aktiva subjektet"¹⁵⁵

I den följande analysen ska ett försök göras att klargöra sammanhang i den komplexa situation i Syrien utifrån hur lagen har tolkats - *de lege interpretata* - dock utan att göra anspråk på att ge en fullständig förklaring.

Inledningsvis kan noteras att konflikter som hamnar på SC:s agenda alltid får internationell uppmärksamhet, till skillnad från de konflikter som hanteras av andra organ.¹⁵⁶ SC är ju i FN det organ som fått särskilt ansvar för att upprätthålla, förebygga och agera vid eventuellt hot mot internationell fred och säkerhet, enligt stadgans kapitel V, VI och VII.

Konflikten i Syrien har därmed i mångt och mycket handlat om SC:s tolkning av suveränitet, Genevekonventionen IV och *erga omnes* i relation till veto. Två huvudlinjer kan skönjas: Restriktiv tolkning genom *de lege lata*, och permissiv tolkning genom *de lege ferenda*. Avgörande blir vilken innebörd begreppet suveränitet får.¹⁵⁷

1.1 Restriktiv tolkning - *de lege lata*

Innebörden i suveränitet utgår i den restriktiva tolkningen från en klassisk westfalisk definition, med tyngdpunkt på okränkbar territoriell yttre och inre gräns. Suverän likställdhet i stadgans artikel 2(1) tolkas i överförd bemärkelse som alla staters jämlikhet inför lagen (stadgan).¹⁵⁸ Denna tolkning återkommer i flera motiveringar till veto främst från Ryssland, men även China.¹⁵⁹

Erga omnes ses som sekundärt i förhållande till suveränitet och tolkas främst som ett uppdrag att upprätthålla respekten för varje stats suveränitet. FN:s organisation och relationen mellan GA och SC får snarare karaktären av inbördes hierarkisk struktur, där P5 har beslutande befogenhet om fred och säkerhet.

Med denna innebörd av suveränitet blir statsmaktens fokus att skydda statens existens. Redan tidigt i konflikten i Syrien blir detta tydligt genom Assad-regimens hantering av demonstranterna. Deras opposition tolkades utgöra ett existentiellt hot mot staten och makten. Humanitär rätt tenderar därmed att betraktas utifrån realism, och kommer endast att respekteras om det främjar statens egenintresse. Om inte, så kommer den att medvetet överträdas.¹⁶⁰

¹⁵² FN-stadgan, 1945, art. 139.

¹⁵³ Orford, 2011: 182-183.

¹⁵⁴ Fraser, 2015: 207.

¹⁵⁵ Olsen, 2004: 105-108.

¹⁵⁶ Wallensteen, 2015: 237.

¹⁵⁷ Stahn: 32-34.

¹⁵⁸ Hehir, 2017: 191; Teitel, 2011: 8.

¹⁵⁹ se kap. V 3 (4.2).

¹⁶⁰ Klabbers, s 16; Hehir, s. 192-193; Teitel, s. 31

Suveränitet blir till maktpolitiskt verktyg som motiverar fruktansvärda illdåd. Till detta hör en medveten kalkylering av reaktioner från det internationella samfundet. Det ställs dels mot värdet av suveränitet, dels till vilka eventuella allierade i P5, som kan förväntas skydda mot eventuell extern intervention.¹⁶¹

Det blev dock en oproportionerlig vapenattack som väckte stor internationell reaktion - den 3 augusti fördömdes regimens handlande av ett enat säkerhetsråd. Sanktioner utfärdas från EU, USA och Arabförbundet. Assad släppte då strategiskt syfte fångslade militanta jihadisterna för att kunna motivera bruk av våld. Ett sätt att skifta fokus och skapa gemensam fiende, som skulle komma att bli ett *erga omnes*, både i Syrien och utanför.

Ryssland har från början en mindre framträdande roll i konflikten, men har politiskt och militärt egenintresse i Syrien, blir allierad och det skydd i SC Assad kalkylerat med. Det blir tydligt i Rysslands restriktiva tolkning av konflikten i SC för sanktioner och militär intervention genom sina veton.¹⁶² Rysslands motivering har återkommande varit hänvisning till Syriens suveränitet, så även av China.¹⁶³

Suveränitet relation till R2P ställs utifrån resolutionens två först pelare och tolkas i första hand som statens egna angelägenhet, med eventuellt regionalt stöd. Resolutionens artikel 138 och 139 tolkas därmed i syfte åter-interpretiera innebörden av suveränitet som likställdhet för att stärka statens företrädare i att skydda sitt folk och lösa interna kriser.¹⁶⁴ Det regionala stödet får Syrien genom Iran och libanesisk Hizbollah, med religiösa förtecken. Detta komplicerar Rysslands roll i SC då det finns en isig relation till Iran av andra P5.

Vidare ser en restriktiv tolkning artikel 139 i resolutionen, snarare som aggression än som en adekvat väg att skydda mänskliga rättigheter. Detta beror oftast på av att någon av P5 är allierad med berörd stat¹⁶⁵, vilket ju är fallet med Syrien.

Rysslands veto kan därför ses som ett restriktivt ansvar, dvs återhållsamhet i inblandning av suverän stats nationella angelägenheter, motiverat som ett bättre sätt att generera en mer varaktig fred, enligt stadgans artikel 33. Det finns dessutom inte något tvingande skyldighet för SC att vidta åtgärder enligt R2P.¹⁶⁶

Enligt den fjärde Genèvekonventionen med tilläggsprotokoll I och II har alla stater en skyldighet att förhindra folkmord. Skyldigheten är bindande och utan undantag, *jus cogens*.

En stat som drabbas av inre konflikt har därmed en skyldighet att med alla tänkbara medel förhindra folkmord, krigsbrott, och brott mot mänskligheten.

I det fall någon av P5 är involverad i konflikten finns en rekommendation avstå sin vetorätt. Skulle SC med P5 inte kunna enas i strategi och beslut vid "*allvarlig risk*" för folkmord finns, bör beslut överlåtas till GA syfte att hindra eller stoppa folkmord.

I konflikten har brott mot mänskligheten och krigsbrott begåtts, och trots systematiska attacker mot civila, finns det inte tillräckligt stöd för en specifik intention att förgöra grupp utifrån etnicitet, ras eller religion.¹⁶⁷

Ryssland har inte lagt ned sin vetorätt, utan hållit fast vid att attacker skett för att skydda statens suveränitet, samt framhållit att objektiva rapporter inte föreligger som bevis att brott skett. Inte heller Kina har lagt ned sin röst av samma skäl.

Konflikten har fått en ytterligare dimension genom att Ryssland deltagit aktivt i de kemiska attackerna mot civila, och därmed kan sägas vara part i striderna, och skyldig till krigsbrott och brott mot mänskligheten.

---

¹⁶¹ Hehir, 2017: 192-194; Teitel, 2011: 8-11; Wallensteen, 2015: 241.

¹⁶² Hehir, 2017: 192-194; Wallensteen, 2015: 241.

¹⁶³ se IV 1-4 ovan.

¹⁶⁴ Hehir, 2017: 191; Teitel, 2011:117, 146-147.

¹⁶⁵ Hehir, 2017: 192.

¹⁶⁶ Webb, s. 472-473

¹⁶⁷ Webb, s. 477-478; Fraser, 2015: 213.

1.2 Permissiv tolkning - *de lege ferenda*

Suveränitet definieras utifrån Deng och medförfattare och i linje med R2P. Permissiv tolkning och tillämpning utgår därmed från att humanitär rätt går före statens suveränitet. Statens legitimitet till inre och yttre territoriell suveränitet relateras till ansvar och skyldighet att skydda sitt folk mot folk-mord, brott mot mänskligheten och krigsbrott, samt förmåga att förhindra dessa *jus cogens* brott. Denna primära uppgift för en stat är också alla staters gemensamma uppdrag (*responsibility*) och skyldighet (*accountability*) att upprätthålla, vilket får sin legitimitet i stadgans mål och syfte.¹⁶⁸ Tolkningsreferens blir konstruktivism med humanitär rätt som en fundamental nödvändighet. Den ger norm, ram och språk för staters interaktion och är själva förutsättning för ett gemensamt samfund.¹⁶⁹ Det förklarar varför *erga omnes* blir en given hållning i konfliktsituationer med brott mot *jus cogens*, samt respekten för ansvarsfördelning mellan GA och SC som ram inom vilken påverkan till förändring bäst sker. Det blir tydligt genom alla de resolutionsförslag som lagts fram i SC för att möta den kritiska situationen för civila i Syrien.¹⁷⁰

Tolkningen av FN:s organisation och relationen mellan GA och SC skiljer sig från den restriktiva tolkningen. *De lege ferenda* blir tydligt, dels genom innebörden av suveränitet, dels genom den särskilda betoning på SC:ets skyldighet (*accountability*) att agera utifrån stadgans kapitel VII (42). Om uppdraget hindras genom P5:s veto och stagnerar blir fred och säkerhet allas ansvar, *erga omnes*.

Konflikten Syrien har aktualiserat SC:ets skyldighet (*accountability*), liksom frågan om vetorätten. Det främst hur vetorätten använts av vissa P5 som väckt omfattande diskussioner. I ett permissivt perspektiv har vetorätten använts som ett verktyg för maktpolitiskt egenintresse, inte utifrån stadgans syfte och mål.¹⁷¹ Den humanitära katastrofen i Syrien blir bevis.¹⁷²

Vetorätten tolkas därmed som blockering, inte återhållsamt.¹⁷³

Konflikten i Syrien och de brott mot *jus cogens* har dessutom aktualiserat frågan om SC:ets och P5:s faktiska representation utifrån ett demokratisk ansvarsperspektiv.¹⁷⁴

De kemiska vapenattackerna i Damaskus förorter 2013 väckte tydliga reaktioner. Både Argentina och Australien uttalande sig i GA mot hur vetorätten använts och för ett *erga omnes* av hanteringen av konflikten i Syrien.¹⁷⁵ Saudi Arabien reagerade med att avsäga sig sin nominerade plats i SC, och deklarerade att inte återta den "*until the Council is reformed and enabled, effectively and practically, to carry out its duties and responsibilities in maintaining international peace and security*"¹⁷⁶ (not 4).

Dilemmat för den permissiva tolkningen har legat balansen mellan stadgans *de lege lata* och resolutionerna *Uniting for Peace's* och *R2P:s de lege ferenda*. Frågan varför inte GA tagit över ansvaret motiverat utifrån *Uniting for Peace* och/eller R2P och *erga omnes* kan ha en förklaring, dels i en maktpolitisk polarisering mellan öst och väst i SC, dels en konstruktivistisk hållning till stadgan och att destruktivt beteende bäst förändras genom värdering och inte genom militär konfrontation.¹⁷⁷ Något av en paradox, särskilt med hänsyn till de många föreslagna resolutioner som lagts fram i och av medlemmar i SC och tolkas som ett misslyckande för FN.¹⁷⁸

¹⁶⁸ Stahn, s. 32-34; Teitel, 2011: 146-147.

¹⁶⁹ Klabbers, 2017: 18.

¹⁷⁰ se V 3(4.2) ovan.

¹⁷¹ Teitel, 2011: 51-52, 117.

¹⁷² se V 3(4.2) ovan.

¹⁷³ Fraser, 2015: 209-213; Hehir, 2017: 2-7, 184-195; Stahn: 32-34 ; Webb: 474-485

¹⁷⁴ Wallensteen, 2015: 240-244.

¹⁷⁵ Webb, s. 472

¹⁷⁶ UN Doc A/68/599.

¹⁷⁷ Webb: 472-473; Galleemor, 2015: *Constructivism*.

¹⁷⁸ Orford, 2011: 177.

En mellanväg har använts vid ett tillfälle i konflikten i Syrien. På initiativ av SC har beslut gällande hanteringen av Syriens stora innehav av kemiska vapen överlämnat till GA för ett större forum samt utifrån stadgans artikel 11(1).

Vid detta tillfälle blev *erga omnes* ett verktyg att upprätthålla universellt överenskomna normer om kemisk krigsföring. GA tillsammans med OPCW kunde år 2013 få USA, Ryssland och Assad att till förhandling och enas om att alla kemiska vapen skulle förstöras utanför Syriens territorium.¹⁷⁹

Parallellt med ett blockerat SC under den syriska konflikten har den permission tolkning blivit tydlig genom enskilda staters och NGO:s agerande utanför FN. EU, Arabförbundet, och USA har genom offentliga rapporter om brott mot mänskligheten, sanktioner, internationell och regional isolering, samt militära aktioner sökt en väg att dels fördöma regimens våld och brott mot Genevekonventionen, dels påverka till förändring.¹⁸⁰

Därtill har många länder visat ett enat *erga omnes* för den massiva flyktingström som blivit humanitär katastrof på grund av konflikten.

1.3 Icke-territoriell aggression

Konflikten i Syrien är komplex. Fler konflikter berör både indirekt och direkt händelseutvecklingen. Den islamiska staten, som klassats som terroristgrupp, gjorde sina första aggressionshandlingar mot norra Syrien år 2013. Detta fick inte endast ett polariserat SC, utan även regim och oppositionella att förenas i en kamp mot denna grupp.

Stadgans undantag från icke-våldsprincipen i artikel 51, kan anses ge regimen och enskilda rätten till självförsvar. Dock blir frågan om andra staters aktiva roll i detta försvar är legitimt enligt stadgan utan ett avtal med berör stat.

Förändringen av hot från territoriell till globalt icke-territoriell är en pågående diskussion, och har ingen given tolkningsmodell, men alla kan enas att det är en kränkning mot starters suveränitet, brott mot humanitär rätt, och ett gemensamt ansvar (*erga omnes*) för alla att förhindra och bekämpa.

VIII Sammanfattning - paradoxen i sinnevärld och idévärld

*"Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet."*¹⁸¹

När händelser som rör internationella relationer sker, rapporterar medier, forskare analyserar och debatterar, organisationer responderar, en och annan politiker twittrar och civila reagerar i sociala medier. Ofta kan uppgifter om vad som inträffat, varför och vilka konsekvenser händelsen får, vara diametralt olika.

Konflikten i Syrien har aktualiserat frågan om vad fred och säkerhet innebär, och vem som har ett ansvar för detta. Frågan är komplex. Sju år av strider, humanitärt lidande, maktpolitik och rättsordning - kan konflikten begripas?

Denna uppsats har gjort ett försök att tydliggöra några olika tolkningar av konfliktens orsak och hur dessa har bemötts. Detta genom att belysa konflikten utifrån begrepp som suveränitet, veto och *erga omnes* utifrån frågorna: Suveränitet - hinder eller möjlighet?, Veto - bruk eller missbruk? samt Enas för fred och skyldighet att skydda - vems uppdrag?

Uppsatens står nu inför den avslutande sammanfattningen och därefter följer författarens egna reflektioner.

1. Bakgrund - suveränitet

I text ovan har några av världens många konflikter presenterats i korthet. Valda för att de blivit katalysator för två viktiga resolutioner i FN: *Uniting for Peace* och R2P. Något överraskande blev det att finna många likheter mellan dessa och konflikten i Syrien.

¹⁷⁹ al-A Assad anslöt Syrien till Konventionen om förbud mot kemiska vapenavtalet; Wallensteen, 2015: 241-242.

¹⁸⁰ se V 3(4.2) ovan.

¹⁸¹ FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna, 1948, art. 3.

Det första är frågan om suveränitet. Korea, Rwanda, Bosnien-Hercegovina och Syrien delar en historia av ockupation genom krig. Deras territoriella gränser har delats upp av polariserande öst-väst makter utan hänsyn till områdenas etniska folkgrupper, kulturella och religiösa likheter respektive skillnader. Motsättningar blev en följd av påtvingat styre och tilldelade bosättningsområde. Motsättningarna användes av den externa makten som styrverktyg.

I Rwanda och Syrien blev frigörelseprocessen för suveränitet en kamp mellan majoritets- och minoritetsbefolkning. I Korea blev det politisk ideologi.

Konflikt med oproportionerlig brutalitet blev konsekvens. Suveränitet har i dessa konflikter inneburit ett humanitärt högt pris.

Tolkningen av begreppets innebörd blir därför essentiell. Är tolkningen utifrån den westfaliska fredens tolkning eller utifrån ansvar och skyldighet, territoriell eller humanitär? Skillnaden i tolkning, *de lege interpretata*, spelar roll.

Suveränitet kan både vara ett hinder och en möjlighet.

2. Konflikt - veto

FN:s roll för konflikterna har också likheter. Polarisering, först i kalla kriget och sedan ideologisk mellan väst och öst speglar ett maktpolitiskt dilemma inom FN som organisation.

Tolkning av suveränitet blir avgörande för hur P5 agerar med sin vetorätt, liksom vilken legitimitet stadgan anses ha. Är stadgan nödvändig ram, värdegrund och språk för internationella relationer eller är den ett maktpolitiskt verktyg för en stats överlevnad och egenintresse?

Huvudfrågan i de nämnda konflikterna har varit hur FN ska agera i sitt syfte och mål att återställa internationell fred och säkerhet. Avgörande blir P5:s tolkning av konfliktens karaktär som nationell angelägenhet eller internationell, vilket tydliggörs både genom de resolutionsförslag som läggs fram och i de veton som går emot.

SC:s hantering av ärenden som rör den syriska konflikten är belysande, liksom hur en ideologisk polarisering bland enskilda P5 fått styra över internationell fred och säkerhet.

SC:ets oenighet i denna konflikt har lett både SC och FN kredibilitet har ifrågasatts. Därtill skapas ett utrymme för enskilda stater att agera, både av egenintresse och av humanitära skäl.

Särskilt intressant blir i detta perspektiv resolutionen *Uniting for Peace*. Incitament för resolutionen var ett stagnerat SC genom Rysslands systematiska veto. Vetorrättens syfte var bruk, men uppfattades ha missbrukats för stats egenintresse. Därför röstade en enad GA för *Uniting for Peace* som förtydligade stadgans syfte och mål formulerat i dess preambel, med legitimitet till GA utifrån artikel 12(1) att bryta blockerat SC.

Nu kan man fråga sig varför denna resolution inte fått större genomslagskraft i FN sedan den antogs 1950. Dock har den fått ny aktualitet genom de reformförslag från *The Accountability, Coherence and Transparency Group* (ACT). Ett förslag som lyfter förslag till förändring i organisationen kultur och beteende för att stärka FN:s kredibilitet.

Till dessa diskussioner finns även frågor om hur den demokratiska representationen i SC kan förändras för att återspegla världssamfundet bättre.

3. Fred och säkerhet - *erga omnes*

Uniting for Peace och R2P markerar viktiga steg i stadgans utveckling av *de lege lata* genom *de lege ferenda*. Harry S. Truman formulerade det:

"...this Charter, our Constitution came from a free and sometimes bitter exchange of conflicting opinions. When it was adopted, no one regarded it as a perfect document."... This Charter, ... will be expanded and improved as time goes on. No one claims that it is now a final or a perfect instrument. It has not been poured into any fixed mold. Changing world conditions will require readjustments, but they will be the readjustments of peace and not of war."

Förutsättningarna i världen har förändrats på många sätt sedan dessa ord uttalades. FN har gått från 51 till 193 medlemsstater och har därmed blivit världens störst internationella forum för frågor som rör fred och säkerhet, och varje människas grundläggande rätt till liv och frihet. Det har varit en inte smärtfri process genom rättsgenerationer och världens förändrade villkor, där olikhet i tolkning utmanat FN:s normsystem.

Hotet mot fred och säkerhet har förflyttats från mellanstatligt till nationella konflikter och inbördeskrig, och därtill till ett globalt hot från icke-territoriella grupper. Det har inneburit att begrepp som ansvar (*responsibility*) och skyldighet (*accountability*) ställts i fokus för rättsdiskussioner. FN som aktör i detta sammanhang har både ansetts som självklar och ifrågasatts.

Folkmorden i Rwanda och Srebrenica, och konflikten i Syrien har på ett tydligt sätt aktualiserat frågan om innebörden av suveränitet och veto, samt blivit en fråga för *erga omnes* utifrån humanitär rätt.

Ett oenat SC och i synnerhet polariseringen mellan P5 har varit avgörande i den syriska konflikten och FN:s handlingsutrymme genom GA. Vetorätten har ställts mot konflikten humanitära katastrof och *erga omnes*. Detta har åter väckt krav på reformering av FN:s system vid internationellt hot mot fred och säkerhet.

Uniting for Peace har åter förts in i debatten, som en möjlighet att balansera FN:s syfte och mål i relation till organisationens struktur. I reformförslag, bland annat från ACT, kan man se konstruktivismens grundidé och FN egen norm: Förändring av destruktivitet sker bäst genom enad social interaktion. Med andra ord, beteendeförändring handlar om vilka sociala normer som ges legitimitet och fokus, vilket är *erga omnes*, vilket blir en konkret handlingsplan i R2P, och dess tre pelare.

Konflikten i Syrien, till skillnad från de övrigt nämnda, har ytterligare komplexitet genom den icke-territoriella aggression IS utsatte landet för.

Om regim-oppositionella strider genom veto tolkats som nationell angelägenhet, har kampen mot IS tolkats som internationellt.

Detta visar att FN blir mer än någonsin en viktig aktör, men "*Changing world conditions will require readjustments*". Utmaningen blir hur världen genom FN ska kunna enas för fred och ta det ansvar att skydda som krävs.

Höga förväntning har funnits både inom och utanför FN att anta den ledande rollen i att ena och skydda, vara fredsbevarande och upprätthållande av internationell säkerhet Detta ställs på sin spets genom den syriska konflikten.

Ensidigt fokus på FN:s ansvar kan dock missa den mest grundläggande förutsättningen i processen: Fred är allas och envars ansvar.

IX Avslutande reflektion - Platons nya värld

Begreppen suveränitet, veto och *erga omnes* är fundamentala i den internationella säkerhetspolitiken.

FN är en mycket viktig aktör som det absolut största internationella forum för diskussioner som rör humanitär rätt, fred och säkerhet.

FN har också en viktig roll att vara förebild för demokratisk öppenhet, transparens och politisk neutralitet. Därför hör FN:s kredibilitet på ett avgörande sätt ihop med organisationens struktur. Ett reformarbete av strukturen är både en möjlig och konstruktiv utveckling, och samtidigt en nödvändighet, enligt mig. Frågan om maktfördelning mellan SC och GA blir naturligtvis en delikat utmaning, vilket på intet sätt är något nytt. Den har funnits med redan sedan bildandet av FN, men har definitivt fått ny aktualitet genom R2P och den syriska konflikten. Reformprocessen hör naturligtvis samman med hur P5:s inbördes spänning i *de lege interpretata* mellan realism och konstruktivism kan mötas. Avgörande kommer innebörden av begreppen suveränitet, veto och *erga omnes* att bli. Reform har ju en inneboende dynamik - gammalt och nytt i formas om.

Till reformarbete hör också SC och dess medlemsrepresentation. Det har stor betydelse på flera sätt, bland annat för vilka konflikter som tas upp på rådets agenda. I övervägande konflikter som ges uppmärksamhet, är en eller flera av P5 en direkt eller indirekt involverade. Maktbalans mellan rådets invalda medlemmar och P5 är även den en utmaning. Är det motiverat att fem stater ska ha större inflytande på säkerhetspolitiken än övriga tio medlemmar i SC? Och just USA, Ryssland, Kina, Frankrike, och Storbritannien?! Den största och definitivt mest avgörande utmaningen alltså blir att finna en reformering av den inbördes maktkampen mellan P5 och vetorätten.

Konflikten i Syrien tydliggör behovet av humanitär nödvändighet att aktualisera resolutionen *Uniting for Peace*, och ACT:s förslag till handlingsplan.

Ett oenat SC i svåra och komplexa konflikter som den i Syrien, försvagar inte bara SC utan hela FN, vilket av erfarenhet från den syriska konflikten inneburit stort humanitärt lidande. En total ignorans av artikel 5 i FN:s MR.

Jag kan även se att oenighet i SC kan utnyttjas av stridande parter i en konflikt. Om stormakter ställs mot vandra hindras internationell inblandning. En reformering av vetorätt är både önskvärd och nödvändig.

Reformprocess av FN är i linje med FN:s syfte och mål. Lika viktig och avgörande kan processen av staters implementering av R2P:s pelare I och II som en gemensam och långsiktig strategi för alla länder - *erga omnes*. Ett värdegrunds arbete av begreppet suveränitet.

Pelare III blir viktig som motivator för pelare I och II. För detta bör Pelare III få legitimitet som en *de facto* verksam konsekvens om stat misslyckas med sitt suveräna ansvar, utifrån FN-stadgan, *Uniting for Peace och erga omnes*, vilket bör utformas i en tydlig plan - kanske just den som återfinns i ICISS-rapport.

Dessa reformprocesser av *de lege lata*, initierade av *de lege ferenda*, skulle kunna vara en möjlighet för Plantons nya värld - *de lege interpretata* - en suverän fred.

Bibliografi

Primära källor

Charter of the United Nations, 1945. <http://www.un.org/en/charter-united-nations/>

Genèvekonventionen IV, 1948. <http://www.humanrights.se/wp-content/uploads/2012/01/Genèvekonventionen-den-12-augusti-1949-ang-skydd-for-civila.pdf>

Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty (ICISS) Ottawa, International Development Research.

Rome Statute of the International Criminal Court, 1998. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&lang=en

Tilläggsprotokoll I och II, 1977. I: Red Cross. <https://www.redcross.se/vart-arbete/k2/krigets-lagar/centrala-konventioner-och-sedvaneratt/>

UNGA 5th Session, Res.377 A (V), 03.11.1950: *Uniting for Peace*. [http://www.un.org/en/sc/repertoire/otherdocs/GAres377A\(v\).pdf](http://www.un.org/en/sc/repertoire/otherdocs/GAres377A(v).pdf)

UNGA A/59/565. 2005. *Responsibility to Protect*. http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/gaA.59.565_En.pdf

Universal Declaration of Human Rights, 1948. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

UN A/57/303. ICISS Report: *The Responsibility to Protect*. <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>

Wienkonventionen, 1969 (1980). <http://www.humanrights.se/wp-content/uploads/2012/01/Wienkonventionen-om-traktatratten.pdf>

Sekundärlitteratur

Abdulrahman, Rami, 2018. *Många döda i misstänkt kemvapenattack*. I: Göteborgsposten, TT, 08.04.2018. <http://www.gp.se/nyheter/varlden/manga-doda-i-misstankt-kemvapenattack-1.5542128>

Amnesty International, 2016. *Fruktansvärda vittnesmål om tortyr, våldtäkt och massdöd i Syriens fångelser*. 18.08.2016.

<https://www.amnesty.se/press-och-media/#/pressreleases/fruktansvaerda-vittnesmaal-om-tortyr-vaaldtaekt-och-massdoed-i-syriens-faengelser-1522669>

Amnesty International, *Syrien: Massavrättningar i fångelset Saydnaya*. 07.02.2017. <https://www.amnesty.se/press-och-media/#/pressreleases/syrien-massavraettningar-i-faengelset-saydnaya-1788290>

Amnesty International, 2017. *President Bashar al-Assad's response to Amnesty International report on Saydnaya*. 10.02.2017.

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/02/president-bashar-al-assads-response-to-amnesty-international-report-on-saydnaya/>

Arendt, Hannah, 2017. *Rätten till rättigheter: Politiska texter*. Red. Anders Burman. Stockholm: Tankekraft.

Carswell, Andrew J. 2013. *Unblocking the UN Security Council: The Uniting for Peace Resolution*. I: *Journal of Conflict and Security Law (JCSL)*, Volume 18: 3. S. 453–480.

CNN Library, 2018. *2015 Paris Terror Attacks Fast Facts*. <https://edition.cnn.com/2015/12/08/europe/2015-paris-terror-attacks-fast-facts/index.html>

Deng, Francis M. m.fl., 1996. *Sovereignty as Responsibility: Conflict Management in Africa*. Washington D.C: Brookings Institution.

Espelund, Görrel, 2014. *20 år efter folkmordet*. I: Forum för levande historia. <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/folkmordet-i-rwanda/20-ar-efter-folkmordet>,

Fassbender, Bardo (1998), *UN Security Council Reform and the Right of Veto. A Constitutional Perspective*. Dordrecht: Kluwer.

Follesdal, Andreas, 2009. *Methods of Philosophical Research on Human Rights*. I: Coomans, Fons m.fl. (red.), 2009. *Methods of Human Rights Research*. Oxford: Intersentia, s.233-251.

Fraser, Trudy, 2015. *Maintaining peace and security?: The United Nations in a changing world*. New York: Palgrave.

Frid, Karin, 2018. *USA anfaller Syrien tillsammans med Frankrike och Storbritannien*. I: SVT, TT, 14.04.2018.

Galleemor, Caleb, 2015. *Construtivism*. I: MSB, You Tube. Hämtad 04.23.2018. <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

Gasser, Hans-Peter, 1995. *The United Nations and International Humanitarian Law: The International Committee of the Red Cross and the United Nations' involvement in the implementation of international humanitarian law*. I: ICRC. 19.10.1995. <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jmuk.htm>

Globalis, 2016. *Syrien*. <https://www.globalis.se/Konflikter/Syrien>

Greek, Maria och Högladh, Stina, 2016. *Syrien*. I: MSB. <http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Syrien/>

Grönlund, Erik, m. fl., 2017. *Efter giftgasattacken – USA har avfyrat missiler mot Syrien*. I: SVT, TT, 07.04.2017. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/usa-avfyrar-missiler-mot-syrien>

Human Rights Watch(HRW), 2013. *Attacks on Ghouta. Analysis of Alleged Use of Chemical Weapons in Syria*. 10.09.2013. <https://www.hrw.org/report/2013/09/10/attacks-ghouta/analysis-alleged-use-chemical-weapons-syria>

Human Rights Watch (HRW), 2017. *Death by Chemicals. The Syrian Government's Widespread and Systematic Use of Chemical Weapons*. 01.05.2017. <https://www.hrw.org/report/2017/05/01/death-chemicals/syrian-governments-widespread-and-systematic-use-chemical-weapons>

Hehir, Aidan, 2017. *'Why is it we keep failing?': The responsibility to protect as a hollow norm*. I: Hehir, Aidan and Murray, Robert W., (red.), *Protecting Human Rights in the 21th Centure*. New York: Routledg, s. 184-195.

Hellner, Jan, 1975. *Argumentation de lege ferenda*. I: SVJT. S. 401-420. <http://svjt.se/svjt/1975/401>

ICRC, 2004. *What is International Humanitarian Law?* https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf

ICRC, 2016. *Centrala konventioner och sedvanerätt*. 01.04.2016. <https://www.redcross.se/vart-arbete/k2/krigets-lagar/centrala-konventioner-och-sedvaneratt/>

Klabbers, Jan, 2017. *International law*. Cambridge: Cambridge.

Lambertz, Göran, 2002. *Nyttig och onyttig rättsvetenskap. I: SVJT. S. 261-278.* <http://svjt.se/svjt/2002/261>

Nilsson, Daniel. Svenska FN-förbundet: *R2P och FN-stadgan*. <https://fn.se/stockholm/r2p-och-fn-stadgan/>

Espelund, Görrel, 2014. *20 år efter folkmordet*. Forum för levande historia. <https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/folkmordet-i-rwanda/20-ar-efter-folkmordet>

Olausson, Josefine, 2014. *"Kära världen, varför är du så tyst?"* I: Göteborgsposten, TT, 14.12.2014. <http://www.gp.se/nyheter/varlden/kara-varlden-varfor-ar-du-sa-tyst-1.4045023>

Olsen, Lena, 2004. *Rättsvetenskapliga perspektiv. I: SVJT. S. 105-145.* <http://svjt.se/svjt/2004/105>

Orford, Anne, 2011. *International Authority and the Responsibility to Protect*. New York: Cambridge.

Regeringskansliet, u. å. *Syrien*. <http://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/sveriges-diplomatiska-forbindelser/mellanostern-och-nordafrika/syrien/>

Stahn, Carsten, 2014. *Between Law-breaking and Law-making: Syria, Humanitarian Intervention and What the Law Ought to Be. I: Journal of Conflict and Security Law, 19: 1, 05.04. 2014. S. 471–488.* <https://www.deepdyve.com/browse/journals/journal-of-conflict-and-security-law>

Stockholms FN-förbund, 2018. *Vetot i FN:s säkerhetsråd*. <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/sakerhetsradet/anvandandet-av-vetot-i-sakerhetsradet/>

Svenska FN-förbundet, 2017. *Nya Uppgifter om krigsbrott i Syrien*. 08.02.2017. <https://fn.se/aktuellt/ovriga-nyheter/nya-uppgifter-om-krigsbrott-i-syrien/>
<https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/sakerhetsradet/anvandandet-av-vetot-i-sakerhetsradet/>

Svensson, Eva-Maria, 2014. *De lege interpretata - om Behovet av metodologisk reflektion. I: Jubileumsnummer. Särtryck. S. 211-226.* http://juridiskpublikation.se/wp-content/uploads/2014/10/J2014_Eva-Maria-Svensson.pdf

SVT, 2017. *Syriska regimen ansvarig för sarinattack*. TT, 27.10. 2017. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/syriska-regimen-ansvarig-for-sarinattack>

The Tower, 2015. *Daily Telegraph: Assad Helped Create ISIS and Keeps It In Power*. 12.08.15
<http://www.thetower.org/2663-daily-telegraph-assad-helped-create-isis-and-keeps-it-in-power/>

Teitel, Ruth, 2011. *Humanity's Law*. New York: Oxford.

UCHR, 2018. *Kriget i Syrien: 7 år - 7 fakta*. 14.03.2018. <https://sverigeforunhcr.se/blogg/kriget-i-syrien-7-ar-7-fakta>

UNHCR, S-17/1, 22. 08. 2011. *Situation of human rights in the Syrian Arab Republic*. http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/ResS17_1.pdf

UN, u. å. *Background Information on the Responsibility to Protect. Who is responsible for protecting people from gross violations of human rights?* <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgresponsibility.shtml>

Utrikesministeriet, Finland, 2017. *Finland fördömer användningen av kemiska vapen i Syrien*. 11.04.2017. <http://formin.fi/Public/default.aspx?contentid=360703&contentlan=3&culture=sv-SE>

Wallensteen, Peter, 2015. *Understanding conflict resolution*. London: Sage.

Webb, Philippa, 2014. *Deadlock or Restraint? The Security Council Veto and the Use of Force in Syria*. I: *Journal of Conflict and Security Law*, 19: 3, 01.12. 2014. S. 471–488. <https://doi.org/10.1093/jcsl/kru018>

Weiss, Thomas G., 2016. *Humanitarian intervention*. Cambridge: Polity.

Lexikon

EB= The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2018. *Syrian Civil War*. *Syrian History*. <https://www.britannica.com/event/Syrian-Civil-War>

Appendix

I Kemiska attacker

21 augusti 2013: Över 1 400 människor dödas, däribland flera hundra barn dödas i kemvapenattacker i östra och sydvästra Damaskus, efter det att regimstyrkor inlett en offensiv i området. I september slår en FN-rapport fast att det finns tydliga bevis för att saringas användes.

10 september 2014: Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) uppger att klorgas har använts systematiskt i byar i Idlibprovinsen i nordvästra Syrien. Människorättsorganisationen Human Rights Watch (HRW) anklagar syriska regimen för att ligga bakom attacker i området.

7 augusti 2015: FN:s säkerhetsråd grundar en expertpanel med uppdraget att utreda klorgasattacker i Syrien. Washington DC, London och Paris anklagar den syriska regimen för att ligga bakom sådana angrepp, medan Moskva påstår att bevis saknas. I slutet av augusti anklagar en FN-kommission den syriska regimen för att ha använt kemvapen, sannolikt klorgas, vid åtta tillfällen.

21 augusti 2015: Syriska rebeller och aktivister larmar om en kemvapenattack som ska ha genomförts i ett rebellfäste i norra Aleppo. Terrorrörelsen IS anklagas för att ligga bakom, en slutsats som får stöd i en FN-rapport 2016. Senapsgas ska ha använts vid attacken.

2 augusti 2016: SOHR rapporterar 24 fall av kvävning i Saraqib, en rebellkontrollerad stad nära Aleppo. Orsaken misstänks vara klorgas som släppts från en helikopter.

4 april 2017: Över 80 människor dödas av giftgas i Khan Sheikhun i nordvästra Syrien.

25 februari 2018. Ett barn dog och ytterligare 13 människor fick andningssvårigheter efter en misstänkt attack med kemiska stridsmedel i östra Ghouta, rapporterar SOHR. En läkare uppger att skadade visade tecken på att ha utsatts för klorgas.

4 april 2018: Syriska regeringsstyrkor utförde flygattackerna mot Douma, det sista rebellfästet. Från Syrian American Medical Society (SAMS), som samarbetar med hjälporganisationen Vita hjälmarna på plats, meddelade att 49 människor ska ha dött i attacken i den misstänkta kemvapenattacken.

Källa: Human Rights Watch (www.hrw.org); TT Reuters-AFP, 8 april 2018 i Göteborgsposten.

II Uniting for Peace - svensk översättning av författaren.

Beslutar, att om säkerhetsrådet på grund av brist på enhällighet hos de permanenta medlemmarna inte utövar sitt främsta ansvar för upprätthållandet av internationell fred och säkerhet i alla fall där det förefaller vara ett hot mot freden, brott mot freden, eller aggressiv handling, ska generalförsamlingen omedelbart överväga ärendet i syfte att göra lämpliga rekommendationer till ledamöterna för kollektiva åtgärder, inklusive vid brott mot fred eller aggressionsbekämpning, användningen av väpnad våld vid behov, till behålla eller återställa internationell fred och säkerhet. Om inte i session vid den tiden, kan generalförsamlingen träffas i nödsessionen inom 24 timmar efter begäran om det. En sådan speciell session skall kallas om säkerhetsrådet begär det vid omröstning av sju ledamöter eller av en majoritet av FN:s medlemmar.

III R2P - svensk översättning av författaren

138. Varje enskild stat har ansvaret att skydda sina befolkningar från folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Detta ansvar innebär att förebygga av sådana brott, inklusive dess incitament, genom lämpliga och nödvändiga medel. Vi accepterar detta ansvar och kommer att agera i enlighet med det. Det internationella samfundet bör, i förekommande fall, uppmuntra och hjälpa stater att utöva detta ansvar och stödja FN att i tidigt skede förstå och bemöta varningssignaler.

139. Det internationella samfundet har genom FN också ansvaret att använda lämpliga diplomatiska, humanitära och andra fredliga medel, i enlighet med stadgans kapitel VIII och VIII, för att bidra till att skydda befolkningar från folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. I detta sammanhang är vi beredda att på ett tidigt och avgörande sätt genomföra säkerhetsåtgärder genom SC i enlighet med stadgan, inklusive kapitel VII, utifrån enskilt fall och i samarbete med relevanta och ändamålsenliga regionala organisationer, om fredliga medel skulle vara otillräckliga och de nationella myndigheterna uppenbarligen misslyckas med att skydda sina befolkningar från folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Vi betonar nödvändigheten av GA:s fortsatta beaktande av sitt ansvar att skydda folk från folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten och dess konsekvenser, med tanke på FN-stadgan och internationell rätt. Vi har också för avsikt att åta oss, att hjälpa stater att bygga en nödvändig och lämplig kapacitet att skydda sin befolkning från folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten och att stötta de som är pressade för kris och konflikt bryter ut.

140. Vi stöder helt generalsekreterarens särskilda rådgivare uppdraget att förebygga folkmord.